

UNIWERSYTET PRZYRODNICZY
im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu
Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt
Kierunek: Zootechnika
Specjalność: Hodowla Zwierząt

Anna Ślusarska

**„Wilczarz irlandzki w Polsce – charakterystyka rasy
oraz ośrodki hodowli”**

Praca magisterska
napisana w Katedrze Zoologii
pod kierunkiem
dr inż. Grzegorza Maciorowskiego

Poznań 2008

Pracę tę dedykuję ***Miłoszowi Michalskiemu***,
który wspierał mnie przez cały okres trwania
studiów, a w szczególności podczas powstawania
niniejszej pracy.

Pragnę w szczególny sposób podziękować
Panu dr inż. *Grzegorzowi Maciorowskiemu*,
promotorowi mojej pracy, za poświęcony mi czas
i wszystkie wskazówki metodyczne i rzeczowe.

Ponadto pragnę podziękować
Pani *Barbarze Strzałkowskiej* za wszelkie
materiały oraz informacje, bez których nie
miałabym możliwości napisania tej pracy.

Jednocześnie pragnę serdecznie podziękować
moim *Rodzicom*, oraz *Braciom* za wsparcie
i otrzymaną pomoc, na którą zawsze mogłam
liczyć.

Spis treści:

1. Wstęp.....	1
2. Cel pracy.....	4
3. Materiał i metody badań.....	4
4. Charakterystyka chartów.....	6
4.1. Historia i pochodzenie chartów.....	6
4.2. Charakterystyka wybranych ras.....	7
4.2.1. Chart afgański.....	8
4.2.2. Chart szkocki.....	13
4.2.3. Chart polski.....	17
5. Charakterystyka wilczarza irlandzkiego.....	24
5.1. Historia i pochodzenie.....	24
5.2. Wzorzec rasy według FCI.....	27
5.3. Charakter i użytkowość.....	30
5.4. Wzrost i rozwój.....	31
5.5. Choroby	32
5.6. Zasady żywienia.....	35
5.7. Pielęgnacja.....	36
5.8. Suka hodowlana i reproduktor.....	37
6. Wyniki badań.....	38
6.1. Rozmieszczenie ośrodków hodowli i liczebność wilczarza irlandzkiego w Polsce.....	38
6.2. Charakterystyka hodowli.....	40
6.2.1. Ogólne wiadomości na temat hodowli wilczarza irlandzkiego w Polsce.....	40
6.2.2. Charakterystyka szczegółowa wybranych hodowli.....	46
7. Podsumowanie i wnioski.....	66
8. Bibliografia.....	67
9. Załącznik.....	68

1. Wstęp

„Pies, udomowiony przez człowieka przed tysiącami lat, bardzo szybko stał się czymś więcej niż zwyczajnym zwierzęciem gospodarskim” (Fisher 1990). Był towarzyszem polowań, obrońcą stad i, co najważniejsze, stał się jego przyjacielem. Ewolucja psa sprawiła, że zapomniano o jego pochodzeniu. Jego przodkiem był przecież dziki drapieżca. Psy były od wieków powodem do dumy. Przypisywano im często ludzkie cechy, opowiadając o ich niesamowitych zdolnościach i wyczynach. Z czasem pies stał się bohaterem wielu bajek i opowiadań. Szczyt antropomorfizacji psa nastąpił w Hollywood, gdy na ekrany wszedł film „Lassie”. Po sukcesie historii o najwierniejszym owczarku collie pies stał się bohaterem wielu niesamowitych opowieści przedstawiających go w sytuacjach sprzecznych z jego wrodzonymi predyspozycjami. Na niejednym filmie zobaczyć można psa odbierającego telefon, czy też robiącego masaż serca. Nic więc dziwnego że zapomniano o jego prawdziwej naturze (Fisher 1990).

Psy, a także niedźwiedzie, hieny, koty, łasice i szopy, pochodzą od drapieżnego ssaka, Miacis, żyjącego w eocenie, ok. 40 milionów lat temu. Zwierzę to wymarło w oligocenie i zostało zastąpione przez Cynodictisa. Ten z kolei dał początek Cynodesmusowi i Tomarctosowi, które są bezpośrednimi przodkami dzisiejszych psowatych. Najstarsze szczątki kopalniane są datowane na ok. 10 tysięcy lat przed naszą erą. Prawdopodobnie to wtedy rozpoczęła się trwała więź pomiędzy człowiekiem a psem. Według Darwina przodkami psów były szakal złocisty i wilk. Późniejsze badania Pococka z roku 1935 dowodzą, że pies pochodzić musi co najmniej od czterech podgatunków wilka: północnego wilka szarego, wilka pustynnego, wilka azjatyckiego i potężnego wilka żyjącego w Tybecie i północnych Indiach. Kojarzenie tych podgatunków doprowadziło do zróżnicowania ras (Sayer 1991).

W 1937 roku Dahr wykonał pomiary czaszek psich. Okazało się, że niezależnie od wielkości i rasy psa, stosunek szerokości szczęki w najwęższym jej punkcie do jej długości jest wartością stałą. Takie same wyniki otrzymał mierząc czaszki psów z epoki kamiennej. Dowodzi to, że bez względu na rasę, każdy pies ma tego samego przodka (Fisher 1990).

Dlaczego akurat pies został udomowiony? Pojęcia oswojony i udomowiony nie oznaczają tego samego. Udomowienie zakłada wprowadzenie dziko żyjącego

zwierzęcia, lecz nie staje się ono przez to zwierzęciem domowym. Od wielu tysięcy lat człowiek oswajał i hodował wiele gatunków zwierząt, jednak tylko nieliczne udomowił. Aby dzikie zwierzę stało się zwierzęciem domowym, musiały zostać spełnione pewne warunki. Najważniejszym było uznanie hierarchii społecznej. Pies od początku swojego istnienia żył w stadzie, więc podporządkowanie się i uznanie pozycji społecznej człowieka przyszło mu łatwo. Kolejnym warunkiem było przywiązanie się do niewielkiej przestrzeni życiowej, do własnego terytorium. To, że właśnie pies i kot stały się jedynymi gatunkami zwierząt, które mogą dzielić z człowiekiem nawet najmniejszą przestrzeń życiową, wynika z faktu, że utrzymują w czystości swoje najbliższe otoczenie niejako w sposób wrodzony (Räber 1999).

Historia zna przykłady wielu prób udomowienia innych zwierząt. Egipcjanie na próżno starali się oswoić hienę, szakala, lisa i wielkie koty. Dla udomowienia takich gatunków zwierząt jak owca, koza, czy świnia, człowiek musiał stać się osiadłym rolnikiem. Wilk natomiast dostosował się sam do sposobu życia człowieka.

„Nasz praprzodek, przygarniając szczenię wilka, z pewnością nie myślał o tym, że w przyszłości powstanie wiele ras, służących człowiekowi do polowania, ochrony domu, czy wreszcie do zabawy. Zapewne chciał ujarzmić dzikie bestie po to, aby podnieść swoją rangę w grupie pierwotnych ludzi” (Bereszyński 1998).

Powstanie ras to zjawisko znacznie późniejsze od udomowienia. Miało to na pewno związek z rolą, jaką odgrywały psy. Bardzo wcześnie pies wykorzystywany był jako myśliwy, czy stróż. Jednak pozostaje wiele znaków zapytania, co do jego roli jako towarzysza ludzi. Wykopaliska dowodzą dwóch skrajnie różnych teorii. Jedna pokazuje więź uczuciową między psem i człowiekiem, gdyż już dawno odnajdywano ciała psów pogrzebane wraz z ciałami ludzkimi. W Chinach jednak znaleziono szkielety psów w wysypiskach odpadów, co każe przypuszczać, że były jedzone.

Dziś pies jest przede wszystkim zwierzęciem do towarzystwa, dodatkowo wymaga się też aby pełnił rolę stróża. Jednak nie ma tyle obowiązków, co pies z przed tysięcy lat. Jako pasterz, czy pies pociągowy już prawie nie istnieje. Jednak swe talenty rozwija teraz w zupełnie innych kategoriach. Pomaga niewidomym, szuka narkotyków i ładunków wybuchowych, pomaga w rehabilitacji chorych dzieci, ratuje ludzi zasypanych przez lawiny śnieżne .

Jedną z najstarszych ras psich jest chart. Jest on przykładem niezwykle zdolności przystosowawczych. Początkowo jako psy królewskich dworów, później stały się arcymistrzami sportu. Wyścigi charcie wywodzą się prawdopodobnie z cesarstwa

rzymskiego. Tradycja ta przetrwała aż do dziś. Pierwsze tory wyścigowe dla chartów powstały w XIX wieku (Rousselet-Blanc 1993).

Wilczarz irlandzki należy do chartów. W Polsce jest niestety rasą mało popularną. Powodem tego jest w dużym stopniu brak polskich publikacji na jej temat.

Joseph A. McAleenan napisał na początku XX wieku o wilczarzu: „Żaden inny pies nie ma w sobie takiej życzliwości i zrozumienia jak ten. Olbrzymiej budowy, łagodny jak jagnię, odważny jak lew. Kochający i inteligentny, niezawodny w każdej sytuacji, zarówno towarzyski, jak i perfekcyjny w obronie” (Samaha 1999).

Ryc.1. Deirdre i Octarine z hodowli Sagittarius.

2. Cel pracy.

Celem niniejszej pracy jest szczegółowa charakterystyka wilczarza irlandzkiego z uwzględnieniem obowiązującego wzorca, pochodzenia rasy, temperamentu, użytkowości oraz problemów zdrowotnych. Głównym celem pracy jest poznanie ośrodków hodowli w Polsce. W poszczególnych ośrodkach analizowane będą: ich liczba, rozmieszczenie, czas istnienia, liczba osobników oraz preferencje hodowlane. Dodatkowo opisane zostanie zachowanie psów oraz powody, dla których właściciele decydują się na tę rasę.

3. Materiał i metody badań.

Do napisania tej pracy posłużono się przede wszystkim wieloma pozycjami literatury oraz czasopismami poświęconymi wilczarzom irlandzkim, chartom, a także psom – w ogólnym tego słowa znaczeniu, które zostały wymienione w bibliografii. Badania literaturowe trwały od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r. Kolejnym źródłem były wzorce ras pobrane z Klubu Charta działającego przy Związku Kynologicznym w Polsce.

W trakcie badań wykorzystane zostały również informacje pochodzące od wielu hodowców w Polsce, a przede wszystkim od pani Barbary Strzałkowskiej, która to jako pierwsza zajęła się hodowlą wilczarza w kraju.

Ważnym elementem badań było przeprowadzenie ankiety w wybranych ośrodkach hodowli charta irlandzkiego w Polsce. Zawarte w niej pytania miały umożliwić wiarygodną ocenę hodowli. Pytania dotyczyły m.in.:

- miejsca hodowli
- czasu istnienia hodowli
- liczby i pochodzenia psów
- rodowodów
- powodów wyboru danej rasy
- zachowania psów
- cech charakteru

- umaszczenia
- osiągnięć wystawowych
- rozrodu
- danych właściciela

Ankieta została rozesłana w marcu, kwietniu oraz maju 2008 r. do 18 ośrodków hodowli rasy. Odpowiedzi otrzymano z 14 ośrodków. Były to następujące hodowle:

1. „Republika Marzeń” z Krakowa, woj. małopolskie
2. „Dragan as annwn” z Warszawy, woj. mazowieckie
3. „Circle Street clique” z Grodziska Mazowieckiego, woj. mazowieckie
4. „Cu-cruithin” z Warszawy, woj. mazowieckie
5. „Castaway” z Białego Stoku, woj. podlaskie
6. „Salutaris” z Juchnowca, woj. podlaskie
7. „Sagittarius” z Wilanowa, woj. pomorskie
8. „Wataha Anny” z Pucu, woj. pomorskie
9. „Z Nieba” z Pręgowa, woj. pomorskie
10. „Amarantine Monn” Sędziszowa, woj. świętokrzyskie
11. „Shadow Of The Past” z Ostrowca Świętokrzyskiego, woj. świętokrzyskie
12. „Beneficium” z Kolanówka, woj. wielkopolskie
13. „Festina” ze Starego Bojanowa, woj. wielkopolskie
14. „Wichrowe Zauroczenie” ze Śmigła, woj. wielkopolskie

Ankiety w całości umieszczono w załączniku.

4. Charakterystyka chartów.

4.1. Historia i pochodzenie chartów.

Pochodzenie chartów nie jest do końca wyjaśnione. Wiadomo jednak, że psy tego typu występowały już w starożytnym Egipcie i przetrwały do dziś w formie prawie niezmienionej u Arabów i na Bliskim Wschodzie (Smyczyński 1983).

O tym, że charty należą do jednej grupy przesądza zarówno ich pochodzenie, jak i myśliwska użytkowość, wspólne cechy budowy ciała i psychiki. Pochodzenie chartów związane jest ze starożytnym Egiptem i Mezopotamią, a także centrum kultury indyjskiej w Harapa i Mohenio Daro. Dowodami istnienia charta w Mezopotamii były rysunki wyryte na pieczęci z Tepe Gawora, oraz podobizny charta na naczyniach i wazach, z IV w.p.n.e. Z Egiptu natomiast zachowały się postacie chartów na rysunkach, a także ich mumie. W średniowieczu populacja chartów zmalała, gdyż mogli posiadać je tylko ludzie zamożni. Wzrost ich liczebności i rozkwit hodowli przypada na wiek XVII i XVIII. W latach 1980 do 1990 XX w. charty przeżywały swój kolejny renesans, co wiąże się przede wszystkim z organizowaniem wyścigów charcich.

Warto zauważyć, że w kulturze Islamu, gdzie pies jest uważany za zwierzę nieczyste, chart stanowi wyjątek i jest traktowany jak dar Allacha (Borkowski 1990).

Chart to prawdopodobnie jedna z najstarszych ras na świecie. Podobiznę charta możemy spotkać na pomnikach assyryjskich i rzeźbach grobowych egipskich Faraonów. Były to psy z długimi, spiczastymi pyszczkami, stojącymi prosto uszami i zakręconymi ogonami. Nie były więc to charty szlachetne, w dzisiejszym tego słowa znaczeniu, ale był to prawdopodobnie pierwszy stopień uszlachetnienia psa domowego, czyli pierwszy pies rasowy. Jednak ten chart z czasów staroegipskich nie był protoplastą późniejszych ras charcich. Ludy w starożytności nie starały się aklimatyzować u siebie obcych ras, poza tym wiadomo, że psy często ginęły wraz z upadkiem narodu, który je hodował.

Inne ludy starożytne, jak Grecy i Rzymianie, znacznie później weszły w posiadanie bardzo szlachetnych ras chartów, co opisuje 100 lat po Chrystusie grecki pisarz Flavius Arrianus. Były to psy małe, używane do polowań na mniejszą zwierzynę. Następnie, w czasach po upadku Rzymu, Germanie hodowali charty rosłe, silne, wykorzystywane do polowań na jelenie i wilki.

Jednak najwięcej chartów można było spotkać na Wyspach Brytyjskich. Ten wspaniały pies był odwiecznym towarzyszem szlachty (Brabletz 2003).

4.2. Charakterystyka wybranych ras.

Charty stanowią X grupę w klasyfikacji FCI. Grupa ta dzieli się na 3 sekcje:

SEKCJA 1 – charty długowłose

- chart afgański
- chart perski
- chart rosyjski Borzoi

SEKCJA 2 – charty szorstkowłose

- wilczarz irlandzki
- chart szkocki

SEKCJA 3 – charty krótkowłose

- chart hiszpański (Galgo)
- chart afrykański (Sloughi)
- chart azjatycki (Saluki)
- chart polski
- chart węgierski
- chart angielski (Greyhound)
- chart angielski (Whippet)
- charcik włoski

W podrozdziałach została umieszczona krótka charakterystyka 3 wybranych ras chartów, po jednej z każdej sekcji.

4.2.1. Chart afgański.

Ryc.2. Breathless de Darjeeling z hodowli Calamus (www.afghan-calamus.zn.pl).

HISTORIA

Historia tej rasy nie została nigdy dokładnie ustalona. Znaleźiska pochodzące z 4000 lat p.n.e. mogą być zarówno szczątkami opisywanego charta, jak i obficie owłosionego saluki. Obie rasy są ze sobą ściśle powiązane. Mało jest rysunków i malowideł, które ułatwiłyby poznanie historii kształtowania się afganów, gdyż religia nomadów zabraniała wykonywania rysunków lub figur zwierząt i ludzi. Psy były wykorzystywane do polowań, obrony stad, a niekiedy nawet przyuczane do kradzieży. Z długich włosów zdobiących ich uszy, kobiety z plemion nomadów tkęły szale ozdobne (Borkowski 1990).

Historia tej rasy jest bardzo długa. Charty afgańskie znane były już 2000 lat p.n.e. i hodowane były w czystości rasy. Główny nacisk kładziono nie na uzyskanie pięknego wyglądu, lecz wartość użytkową. Były wykorzystywane jako psy myśliwskie, pasterskie i stróżujące (Dobrorurka 1992).

Legenda głosi, że afgan był jedynym psem, który dostąpił zaszczytu miejsca na Arce Noego. W rzeczywistości prawdopodobnie przybył do Afganistanu razem z perskimi kupcami i stąd właśnie wziął swą nazwę. Pierwsze pisemne wzmianki

o afganach, a także pierwsze wizerunki tej rasy widnieją już na starożytnych tkaninach i wazach.

Charty afgańskie pojawiły się w Europie w XIX wieku. Tam, dzięki swej wyniosłej i dumnej postawie natychmiast zwróciły na siebie uwagę. W 1907 roku angielska księżniczka Alexandra, małżonka króla Edwarda VII, nabyła charta afgańskiego o imieniu Zardin. Miał szlachetną głowę, oraz jedwabistą sierść, co sprawiło, że zaczęło się nim interesować grono brytyjskich kynologów i na jego podstawie opracowali wzorzec rasy. Na kontynent psy przybyły nieco później – w 1931 roku do Niemiec, w 1936 do Francji, w 1939 – do Polski. Szczególnie zasłynęły w Europie wówczas dwa psy – suka Nalini von Orialic i pies Azura Talib, które dały wiele wartościowego potomstwa. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia chart afgański był psem niezwykle modnym w Niemczech i Holandii, a do dziś jest jednym z popularniejszych i bardziej podziwianych chartów.

W roku 1912 w Anglii powstał pierwszy wzorzec tej rasy, a w 1925 pierwszy klub miłośników afganów. Prawdziwy wzrost zainteresowania tymi psami odnotowuje się dopiero od 1970 roku (www.czatyrdach.za.pl).

WZORZEC FCI

1. Wzorzec FCI nr.228 F
2. Kraj pochodzenia : Afganistan
3. Data publikacji aktualnie obowiązującego wzorca: 24.06.1987
4. Klasyfikacja FCI: grupa X (charty), sekcja 1 (charty długowłose lub półdługowłose)
5. Użytkowość: pies wyścigowy
6. Wygląd ogólny: afgan sprawia wrażenie siły i godności oraz połączonej mocy i szybkości. Wysoko nosi głowę.
7. Głowa:
 - okolica czaszki:
czaszka: długa, niezbyt wąska, guz potyliczny wydatny. Proporcjonalna, na wierzchołku czaszki długi kosmyk włosów.
 - stop: niewielki.

- okolica twarzowa:

wierzchołek nosa: najchętniej czarny. Wierzchołek nosa brązowy jest dopuszczalny u psów o jasnym umaszczeniu.

kufa: długa, szczęki silne

szczęki/zęby: mocne, idealny zgryz nożycowy. Uzębienie pełne i regularne. Siekacze górne przykrywają dolne i są z nimi w ścisłym kontakcie, osadzone są prostopadłe w stosunku do szczęk. Zgryz cęgowy jest dopuszczalny.

oczy: najlepiej ciemne, ale kolor złoty nie jest niedopuszczalny. Trójkątne, osadzone są nieco ukośnie - wewnętrzny kącik oka osadzony jest nieco niżej niż zewnętrzny.

uszy: osadzone nisko i mocno ku tyłowi. Noszone płasko przy głowie, porośnięte długim, jedwabistym włosiem.

8. Szyja: długa, mocna, umożliwiająca wysokie noszenie głowy

9. Tułów:

Grzbiet: prosty, średniej długości, dobrze umięśniony.

Lędźwie: proste, szerokie, dość krótkie.

Zad: lekko opadający, aż do nasady ogona. Guzy biodrowe dość wydatne i szeroko rozstawione.

Klatka piersiowa: żebra są dość dobrze wysklepione, a klatka piersiowa głęboka.

10. Ogon: niezbyt krótki, nisko osadzony, tworzy pierścień na końcu. W akcji uniesiony. Ozdobiony niezbyt obfitym włosiem.

11. Kończyny:

KOŃCZYNY PRZEDNIE:

Łopatki: długie, ukośne, wysunięte daleko do tyłu, mocne, dobrze umięśnione, ale nie przesadnie.

Ramię: długie, pochyle

Łokcie: widziane z profilu leżą na linii pionowej, poprowadzonej od kłębu.

Przylegające do tułowia, nie zwrócone ani na zewnątrz, ani do wewnątrz.

Śródrecze: długie i elastyczne.

KOŃCZYNY TYLNE:

Silne. Duża odległość między guzem biodrowym, a guzem piętowym, zaś proporcjonalnie krótka jest odległość pomiędzy guzem piętowym a łapą.

Staw kolanowy: prawidłowo skierowany i dobrze ukątowny.

Wilcze pazury: dopuszczalne jest ich usunięcie.

ŁAPY:

Łapy przednie: silne i bardzo duże, długie i szerokie. Obficie porośnięte długim i gęstym włosiem. Palce wysklepione. Opuszki dobrze przylegają do ziemi.

Łapy tylne: długie, ale nie tak szerokie jak przednie. Porośnięte są długim i gęstym włosiem.

CHODY:

Równomierne, elastyczne chody, bardzo stylowe.

12. Szata:

włos: długi, bardzo delikatny na bokach i żebrach, kończynach przednich i kończynach tylnych. U dorosłych psów, począwszy od łopatek ku tyłowi poprzez grzbiet i lędźwie tworzy się siodło, gdzie włos jest krótki i przylegający. Od czoła włos ku tyłowi głowy jest długi, tworzy wyraźny jedwabisty kosmyk. Na części twarzowej włos jest krótki. Uszy i kończyny porośnięte są obficie włosiem. Na śródreczu włos może być krótki. Włos powinien układać się naturalnie.

Umaszczenie: wszystkie maści są dopuszczalne.

13. Wielkość:

Idealna wielkość samców: 68 do 74 cm

Idealna wielkość suk: 63 do 69 cm

14. Wady:

Wszelkie rozbieżności z powyższym wzorcem powinny być uważane za wady powodujące obniżenie oceny w zależności od stopnia wyrażenia i wpływu na zdrowie i dobrostan psa

Psy wykazujące anomalie fizyczne lub związane z zachowaniem będą zdyskwalifikowane.

15. Uwaga:

Samce powinny mieć oba jądra normalnie wykształcone i całkowicie opuszczone do moszny.

CHARAKTER

Chart afgański nie potrafi zachować dystansu i przypatrywać się z boku, gdy tylko dzieje się coś ciekawego. Wesoły, ciekawski i chętny do zabawy zawsze chce wziąć udział we wszystkich zajęciach swego pana. Wymaga przewodnika pełnego sympatii i uczucia, który nie będzie się starał go zdominować, uszanuje jego niezależność, a jednocześnie nie będzie psu ustępował we wszystkim. Jest bardzo związany ze swym właścicielem, tak, że bywa nawet zaborczy i zawsze uważa się za pełnoprawnego członka rodziny. Doskonale sprawdza się w roli stróża domu i domowników.

Chart afgański kocha dzieci, a te lubią jego łagodny temperament i jedwabisty, bujny włos. Przyjęło się uważać, że w kontaktach z dziećmi lepiej sprawdzają się suki niż psy.

Ten elegancki, łatwo przystosowujący się do okoliczności i silny pies jest stworzony do polowania. Odważny, pędzący z rozwianym włosiem może ścigać bez wysiłku gazy, antylopy, lisy, wilki, pantery. W biegu rozwija prędkość do 50 km/h - mógłby biegać szybciej, jednak ogranicza go długi i bujny włos. Surowy klimat górski rozwinął w nim odporność i wytrzymałość (Borkowski 1990).

PIELEGNACJA

U charta afgańskiego bardzo ważna jest pielęgnacja sierści. Trzeba poświęcić czynnościom pielęgnacyjnym co najmniej 2 godziny w tygodniu. Najlepszą metodą jest rozczesywanie pojedynczych kępek włosów od skóry na zewnątrz. W ten sposób nie przeoczy się żadnych powstających sfilcowania. Trzeba uważać by nie połamać włosów (Verhoef-Yerhallen 2003).

4.2.2. Chart szkocki (deerhound).

Ryc.3. Chart szkocki (www.pies.pl).

HISTORIA

W literaturze nie ma konkretnego i jednoznacznego stanowiska w sprawie pochodzenia deerhonda. Najprawdopodobniej wywodzi się od dawnych chartów celtyckich. Wilczarz irlandzki, oraz chart szkocki miały wspólnego przodka, który jest formą pośrednią pomiędzy tymi rasami. Przodkiem tym był Greyhound szorstkowłosy. Pierwsze zachowane pisemne wzmianki o chartach szkockich to opisy psów określanych jako „deirhounds” w „History of Scotland” z 1528 roku, napisanej przez Pitscottietą. Od tego okresu pojawiały się już regularne wspomnienia w literaturze o rasie psów wykorzystywanych do polowań na jelenie. Psy te były ulubieńcami przywódców Szkocji, a król Jakub VI przekazał dziesięć sztuk deerhoundów do Dani.

Charty szkockie były bliskie wyginięcia na przełomie XVIII i XIX wieku. Wpłynęło na to kilka czynników, m.in. rozwój w dziedzinie udoskonalania broni, w tym także myśliwskiej, karczowanie lasów pod tereny pastwiskowe, podział ziem niektórych ze starych rodów szlacheckich. Aby odrodzić rasę, dokonywano krzyżówek z mastifami i posokowcami kubańskimi. Wprowadzano także do pierwszych hodowli krew chartów rosyjskich oraz chartów macedońskich.

Księgę hodowlaną deerhoundów otworzono w roku 1870, natomiast pierwszy zaakceptowany wzorzec pochodzi z roku 1892 (Räber 1999).

WZORZEC FCI

1. Wzorzec FCI nr.193 F
2. Kraj pochodzenia: Wielka Brytania
3. Data publikacji aktualnie obowiązującego wzorca: 24.06.1987
4. Klasyfikacja FCI: grupa X (charty), sekcja 2 (charty szorstkowłose)
5. Użytkowość: pies myśliwski, wyścigowy i towarzyszący
6. Wygląd ogólny: Przypomina szorstkowłosego greyhounda większego i o mocniejszym kościecu.
7. Głowa:
 - okolica czaszki:

czaszka: Jest raczej płaska niż okrągła, nieznacznie wypukła nad oczami, szersza na wysokości uszu i stopniowo zwęża się w kierunku oczu. Porośnięta jest umiarkowanie długim włosiem, delikatniejszym niż a tułowiu.

stop: brak
 - okolica twarzowa:

wierzchołek nosa: czarny, nos lekko orli

kufa: Zwęża się w kierunku wierzchołka nosa. U psów jaśniej umaszczonych preferowana jest czarna kufa.

Wargi: Dobrze przylegające. Obfite wąsy z dość jedwabistego włosa, niewielka broda.

szczęki/zęby: Szczęki są mocne, zgryz idealnie nożycowy, uzębienie regularne i kompletne. Siekacze górne przykrywają dolne i są z nimi w ścisłym kontakcie, osadzone są prostopadle w stosunku do szczęk.

oczy: Ciemne, zwykle ciemnobrązowe lub orzechowe. Oczy jasne stanowią wadę. Oko umiarkowanie wypełnia oczodół. Spojrzenie w spoczynku jest łagodne, ale kiedy pies ma skupioną uwagę spojrzenie jest odległe i przeszywające. Brzegi powiek są czarne.

uszy: Osadzone wysoko, w spoczynku załamane ku tyłowi. W akcji unoszone są powyżej linii głowy, ale nie tracą załamania, w niektórych przypadkach mogą być półstojące. Uszy duże i grube, zwisające płasko przy głowie i uszy stojące

nie są dopuszczalne. Uszy są miękkie, błyszczące, w dotyku przypominają mysią sierść. Im mniejsze są uszy tym lepiej. Nie mają długiego włosa, ani frędzli. Są czarne lub ciemnego koloru.

Szyja: Bardzo mocna, długa, jej długość czasami zatarta jest przez kryzę. Część potyliczna jest bardzo wydatna, przy połączeniu z głową. Nie ma podgardla.

8. Tułów:

Grzbiet: Prosta linia grzbietu stanowi wadę.

Lędźwie: Dobrze wysklepione, linia zadu pochylona w stronę ogona.

Zad: pochyły, szeroki, mocny

Klatka piersiowa: Klatka piersiowa raczej głęboka niż szeroka. Niezbyt wąska.

Żebra niezbyt płaskie

9. Ogon:

Długi, gruby u nasady, zwężający się ku końcowi, sięga prawie do ziemi. W pozycji stojącej trzymany całkowicie prosto lub lekko zakręcony na końcu. W akcji jest zakręcony, ale nigdy nie jest noszony powyżej linii grzbietu. Obficie porośnięty włosiem. Na górnej części włos jest bardzo twardy, drutowaty, na spodniej jest nieco dłuższy, ale lekka frędzla bliżej końca ogona nie obniża oceny. Ogon tworzący pełny pierścień czy zamknięty okrąg stanowi wadę.

10. Kończyny:

KOŃCZYNY PRZEDNIE:

Począwszy od łokcia są proste, szerokie i płaskie

Łopatki: Ukośne, ale niezbyt szeroko rozstawione. Zbyt silnie umięśniona łopatka lub spionowana stanowią wadę

Łokcie i przedramię: powinny być szerokie

KOŃCZYNY TYLNE:

Duża odległość między guzem biodrowym, a guzem piętowym. Kościec szeroki i płaski.

Guzy biodrowe: Szeroko rozstawione.

Stawy kolanowe: Dobrze ukątowne.

ŁAPY:

Zwarte, pazury mocne

CHODY:

Swobodne, aktywne i lekkie, o długim kroku

11. Szata:

włos: Kosmaty, ale nie nadmiernie obfity. Włos wełnisty jest niedopuszczalny. Poprawny włos jest gęsty, zwarty na tułowiu, nieregularny, szorstki chrzęszczący w dotyku. Na tułowiu, szyi i zadzie włos jest szorstki i bardzo twardy, drutowaty, długości od 7 do 10 cm. Na głowie, przedpiersiu i brzuchu włos jest znacznie bardziej miękki, lekka kosmata frędzla na wewnętrznej stronie kończyn przednich i tylnych.

umaszczenie: Ciemne szaroniebieskie; szare ciemniejsze i jaśniejsze; umaszczenia pręgowane i żółte, piaskowe, płowo czerwone z czarną maską, uszami i czarnymi końcówkami kończyn i ogona. Białe znaczenia na przedpiersiu, białe palce, niewielka biała plama na końcu ogona są dopuszczalne, ale im jest ich mniej tym lepiej, ponieważ deerhound ma być psem jednolicie umaszczonym. Białe znaczenia na głowie i biała kryza są niedopuszczalne.

12. Wielkość:

Minimalna pożądana wysokość w kłębie

Samce : 76 cm

Suki : 71 cm

Masa ciała : około 45,5 kg samce

Około 36,5 kg suki

13. Wady:

Wszelkie rozbieżności z powyższym wzorcem powinny być uważane za wady powodujące obniżenie oceny w zależności od stopnia wyrażenia.

14. Uwaga:

Samce powinny mieć oba jądra normalnie wykształcone i całkowicie opuszczone do moszny.

CHARAKTER

Chart szkocki ma pogodną, wesołą naturę i miłe usposobienie. Jest pełen godności, nigdy nie zachowuje się podejrzliwie ani złośliwie. Potrzebuje bliskiego kontaktu z człowiekiem. Opiekuna obdarza ogromnym uczuciem, ale nie narzuca się swą obecnością. To pies cierpliwy i tolerancyjny, potrafiący przystosować się do trybu życia każdej rodziny. Łatwo nawiązuje kontakty z otoczeniem, jest łagodny i przyjazny. W domu zachowuje się spokojnie i najczęściej odpoczywa. Na spacerach daje o sobie znać jego charcja natura. Uwielbia gonitwy i zabawy z psami. Nie jest agresywny, dlatego dobrze układają się jego stosunki z innymi czworonogami. Lubi towarzystwo i doskonale czuje się, gdy nie jest jedynym pupilem w rodzinie. Deerhound jest posłuszny i dosyć łatwy do ułożenia (Tarułka 2002).

4.2.3. Chart polski.

Ryc.4. Gaja Akacjana z hodowli Arcturus (www.arcturus-pl.com).

HISTORIA

Prawdopodobni przodkowie charta polskiego przywędrowali z plemionami celtyckimi lub scytami. Psy, które pozostały na terenach dawnej Polski, były krzyżowane z różnymi psami miejscowymi. Tak powstał wizerunek psa o lekkiej budowie przeznaczonego do polowań. W późniejszym czasie ogromny wpływ na dzisiejszy typ charta polskiego miało krzyżowanie z psami tatarskimi (azjatyckimi). Pierwsze wzmianki o chartach w piśmiennictwie polskim pojawiły się już za czasów Galla Anonima. Jednak są to tylko zapisy o sumach wydawanych na dworze królewskim na utrzymanie tych psów. Następnie o chartach wspomina Adam Mickiewicz - polowanie z chartami w "Panu Tadeuszu". Niestety los chartów polskich był nierozdzielnie związany z historią naszego kraju i, o ile udało im się jakoś przetrwać wojenną zawieruchę i niemieckiego okupanta, o tyle lata po II wojnie światowej spowodowały prawie całkowitą zagładę tych przepięknych i szlachetnych psów. W Polsce powojennej systematycznie tępiono wszystko co miało związek z właścicielami ziemskimi. Niszczono więc dzieła sztuki, zabytki i wszystko co przypominało czasy przedwojenne. Represje nie ominęły i chartów. Zapłaciły najwyższą cenę za swoje "szlacheckie pochodzenie". Były bezlitośnie tępione przez myśliwych, służbę leśną i milicję. Przetrwanie pojedynczych przedstawicieli rasy należy przypisać kłusownikom. To właśnie oni przenosząc charty "do podziemia" i wykorzystując je do polowań, pomogli im przetrwać. Od roku 1970 chartami polskimi zaczęli interesować się ludzie, którzy postanowili odbudować populację rasy. W 1981 roku otworzono Księgę Wstępną dla chartów polskich, a w 1989 roku podczas zjazdu FCI w Helsinkach został pozytywnie rozpatrzony wniosek o uznanie rasy oraz o zatwierdzenie wzorca (Szmurło 1990).

Łowy z chartami polskimi mają dokumentację malarską w postaci płócien: Juliusza Kossaka, Józefa Brandta, Alfreda Wierusz-Kowalskiego, a także szkiców Norblina i Siemieńskiego (Borkowski 1990).

Ryc.5. Portret konny Władysława Rawicza. J.Kossak 1868r
(www.chartpolski.republika.pl).

WZORZEC FCI

1. Wzorzec FCI nr.333 F
2. Kraj pochodzenia: Polska
3. Data publikacji aktualnie obowiązującego wzorca: 01.10.1999
4. Klasyfikacja FCI: grupa X (charty), sekcja 3 (charty krótkowłose)
5. Użytkowość: Pies myśliwski, do polowania nie tylko na zające, lisy, sarny i dropie, ale także na wilki.
6. Wygląd ogólny: chart polski jest to pies duży, muskularny, silny, wyraźnie mocniejszy od innych chartów krótkowłosych. Nie powinien być jednak ciężki ani limfatyczny. Wyglądem najbardziej zbliżony jest do charta typu azjatyckiego, który jest jego przodkiem. Mocny kośćiec, zwarta budowa ciała, wyraźna muskulatura i mocne szczęki świadczą o tym, że pies ten był używany do polowania w trudnych warunkach polskiego klimatu. Wyraziste oczy o czujnym, przenikliwym spojrzeniu odgrywają ważną rolę w wyglądzie ogólnym.
7. Ważne proporcje: stosunek długości tułowia do wysokości w kłębie wynosi 10,2-10,3 : 10,0

8. Zachowanie/charakter: chart polski jest pewny siebie, odważny i powściągliwy. W pościgu jest szybki, bardzo zręczny i wytrzymały. W akcji działa szybko i gwałtownie.
9. Głowa: mocna, sucha i długa. Stosunek długości głowy do wysokości w kłębie u samców 37-39 : 100, u suk 36 - 38 : 100.
- Stosunek długości kufy do długości czaszki 1 : 1, ale kufa może być nieco dłuższa.
- Stosunek szerokości głowy na wysokości łuków jarzmowych do długości głowy około 38 : 100.
- Pożądany stosunek obwodu kufy przed otworami podoczodołowymi do długości głowy 80 : 100.
- okolica czaszki:
- czaszka: część mózgowa czaszki powinna być płaska; bruzda czołowa słabo zaznaczona, pożądana głębokość 5 mm. Krawędź czołowa, łuki nadoczne słabo zaznaczone. Linia boczna czaszki powinna płynnie przechodzić w linię boczną kufy.
- stop: bardzo słabo zaznaczony
- okolica twarzowa:
- wierzchołek nosa: czarny lub ciemny; duży; wystający poza wargi.
- kufa: mocna, zwęża się w kierunku wierzchołka nosa łagodnie tak że nie sprawia wrażenia spiczastej, a nawet - jak na charta - jest mocna. Wierzchołek nosa nieco poniżej linii kufy jest pożądanym (profil "romański"). Linie górne kufy i czaszki powinny być nieco rozbieżne.
- wargi: daleko rozcięte; suche, ale nie przesadnie - w przedniej części kufy mogą tworzyć niewielką fałdę, przykrywającą pigmentowane brzożgi wargi dolnej, ale nigdy nie są obwisłe i nie zasłaniają żuchwy
- szczęki/zęby: mocne, zgryz nożycowy dopuszczalny cęgowy
- oczy: zależnie od maści psa tęczówka ma odcień od ciemnobrązowego do bursztynowego, ale pożądane są oczy ciemne. Oczy są wyraziste, dość duże, ustawione lekko ukośnie, kształtu migdałowego. Wyraz oczu jest charakterystyczny : czujny i przenikliwy.

uszy: średniej wielkości, dość wąskie, po wyciągnięciu ku przodowi ich końce z łatwością sięgają wewnętrznego kącika oka. Osadzone na wysokości oczu. Małżowina uszna ma stosunkowo miękką chrząstkę. Uszy sprawiają wrażenie mięsistych.

Dopuszczalny sposób noszenia uszu :

- załamane ku tyłowi, przylegające do szyi
- postawa dachowa
- w stanie podniecenia mogą być całkowicie podniesione, albo z końcami lekko załamanymi do przodu

10. Szyja: długa, mocna, muskularna, o owalnym profilu, łagodnie wzniesiona od linii kłębu. Głowa dość wysoko noszona (w spokoju chart polski nosi głowę nieco niżej niż greyhound).

11. Tułów: u swobodnie stojącego charta polskiego wysokość w kłębie powinna być równa wysokości w guzach biodrowych.

Kłęb: słabo zaznaczony

Linia górna: prosta w części piersiowej, lekko wysklepiona w części lędźwiowej. U suk część lędźwiowa prawie prosta nie stanowi wady.

Lędźwie: szerokie i muskularne

Zad: łagodnie spadzisty, długi, muskularny i szeroki (szerokość między guzami biodrowymi stanowi 12 - 14% wysokości w kłębie).

Klatka piersiowa: bardzo pojemna, głęboka. Idealem jest klatka piersiowa sięgająca mostkiem do guza łokciowego); widziana z przodu umiarkowanie szeroka; żebra dobrze wysklepione, zwłaszcza tylne, ale nie beczkowate. Żebra są długie, ustawione ukośnie w stosunku do kręgosłupa. Mostek długi.

Brzuch: podkasany

12. Ogon: długi, mocny u nasady, w spoczynku nisko noszony, koniec ogona powinien być sierpowato zakręcony ku górze lub tworzyć pierścień. W spoczynku pies może nosić ogon prosto opuszczony, ale nie luźny i wiszący - nazywany "krowim". W ruchu ogon może być wyżej uniesiony, ale nasada ogona nie powinna być noszona powyżej linii lędźwi. Ogon ozdobiony piórem.

13. Kończyny:

KOŃCZYNY PRZEDNIE:

Długie, suche, dobrze umięśnione, niezbyt szeroko rozstawione, widziane z przodu kończyny powinny być równoległe.

Przedramię: długie; stosunek odległości od guza łokciowego do ziemi do wysokości w kłębie powinien wynosić około 54 - 100, ale pies nie może sprawiać wrażenie wysokonożnego.

Śródrećce : ustawione lekko ukośnie w stosunku do ziemi.

Łapy przednie: owalne, palce zwarte, wysklepione.

KOŃCZYNY TYLNE:

Długie, dobrze umięśnione, dość dobrze ukątowane, lekko odstawione do tyłu i lekko rozstawione (ale wyraźnie mniej niż u greyhouna). Widziane z tyłu kończyny tylne powinny być równoległe.

Podudzie : długie.

Staw skokowy : mocny.

Łapy tylne : owalne, bardziej wydłużone niż w kończynach przednich, palce zwarte.

CHODY:

Chody powinny być płynne i sprężyste; odpowiednie kątownie kończyn przednich i tylnych pozwala na długi i swobodny wyrok, zarówno w stępie, jak i w kłusie. Charty wolno oprowadzane mogą poruszać się inochodem, ale po przyspieszeniu powinny wrócić do normalnego kroku. Akcja kończyn tylnych jest bardzo charakterystyczna: w krótkim kłusie kończyny tylne stawiane są w jednej linii (pies "sznuruje"). Wąska akcja tylnych kończyn nie jest wadą.

14. Skóra: elastyczna, dobrze przylegająca

15. Szata:

włos: włos w dotyku sprężysty, dość twardy, ale nie drutowaty, ani nie jedwabisty.

Niejednakowej długości na tułowi : na kłębie włos dłuższy, na bokach, mostku i kończynach jest najkrótszy, brzuch pokryty delikatnym i rzadkim włosiem. Na tylnej

stronie ud i na spodniej stronie ogona włos jest dłuższy, ale też twardy. Portki i pióro wyraźne.

umaszczenie: wszystkie kolory są dopuszczalne. Brzegi powiek i wierzchołek nosa są czarne lub ciemne; jedynie przy maściach rozjaśnionych, jak beżowa lub błękitna, wierzchołek nosa jest odpowiednio beżowy lub błękitny

16. Wielkość:

wysokość w kłębie u suk : 68 - 75 cm, u samców 70 - 80 cm. Osobniki większe ponad optymalny wzrost są dopuszczalne pod warunkiem zachowania typowej budowy. Wzrost nieco mniejszy niż wzorcowy nie stanowi wady dyskwalifikującej pod warunkiem, że oprócz tego nie ma do psa innych zastrzeżeń

17. Uwaga:

Samce powinny mieć oba jądra normalnie wykształcone i całkowicie opuszczone do moszny.

CHARAKTER

Chart polski posiada mocno ugruntowane cechy drapieżnika i myśliwego. Często instynkt bierze górę nad wyuczonymi przez człowieka zachowaniami. Pies ten nie nadaje się do trzymania w kojcu ze względu na silną potrzebę przebywania z ludźmi. Charty uczą się szybko i chętnie. Jednak mają ogromną potrzebę dominacji. W stosunku do innych zwierząt nie są zbyt tolerancyjne. Są świetnymi stróżami, gdyż mają silnie rozwinięty instynkt terytorialny (www.klubcharta.republika.pl).

5. Charakterystyka wilczarza irlandzkiego.

5.1. Historia i pochodzenie.

Pies łączący w sobie moc i szybkość występował w greckiej i cypryjskiej sztuce już 3000 lat temu. Gruba szyja i ciało psa widniejącego na szczycie Akropolu najlepiej podkreślała jego moc. Pies biegnący u boku antycznego cypryjskiego rydwanu obrazuje jego szybkość. Kolejnym przykładem występowania wilczarza w sztuce greckiej jest bajkowy pies spacerujący obok żołnierza na fresku Tiryna (Samaha 1999).

Największą ilość materiału o historii wilczarza irlandzkiego zebrał w klasztornych bibliotekach wielebny Edmund Hogan. W 1897 roku wydał on książkę zatytułowaną „The history of the Iris Wolfdog”. Zawarte są w niej 184 cytaty dotyczące wilczarzy. Ponadto wymienia w niej największych miłośników rasy począwszy od rzymianina Quintusa Aureliusza Symmachusa a skończywszy na hodowcy J.F. Bailly w roku 1891.

Pierwsza zachowana pisemna wzmianka o wielkich, grubowłosych psach z Irlandii jest datowana na 391 rok naszej ery. Jest to list wspomnianego wyżej rzymskiego konsula do jego brata Flavianusa, w którym dziękuje mu za siedem „szkockich psów”, otrzymanych od niego w prezencie, które cały Rzym podziwiał z zachwytem. Pojęcie „szkockie psy” nie odnosi się do miejsca, tylko do nazwy plemienia żyjącego w Irlandii w tamtym okresie.

Wilczarz występował także w zbiorze praw Króla Walii Howela Dobrego z roku 930. Greyhound był tam nazwany „milgi”, irlandzki pies: „gell-gi”, natomiast wilczarz: „bleidd-gi”.

Rok 1210 przyniósł słowa poety Beth Gslerta, którymi słał psa należącego do księcia Walii: „Kwiat swojej rasy, wierny jak owieczka w domu, lew na polowaniu” (Räber 2001).

Późniejszych pism o wilczarzach jest wiele. Jednym z przykładów jest list Króla Henryka VIII do lorda Deputy w roku 1545 z prośbą o przesłanie kilkuset psów dla jego hiszpańskiego przyjaciela. W 1562 roku Shane O'Neill daruje parę wilczarzy Elżbiecie I. W 1612 roku Król Jakub I nakazuje, by każde hrabstwo miało co najmniej 12 wilczarzy do ochrony stad przed wilkami.

Hodowla i posiadanie wilczarzy było przywilejem szlachty. Były częstym prezentem dla królewskich rodzin Europy i Skandynawii. W taki oto sposób te wspaniałe psy dostały się do Szwecji, Danii, Francji, Hiszpanii, Persji a nawet Indii.

Efektom eksportu stał się zanik rasy w Irlandii. Populacja stanęła w obliczu zagłady. Dlatego też w 1652 roku został wydany zakaz wywozu psów z Irlandii. Sytuacja ta powtórzyła się w XIX wieku. Paradoxem było, że w krainie wilczarzy było ich najmniej (Jestřábová 1997).

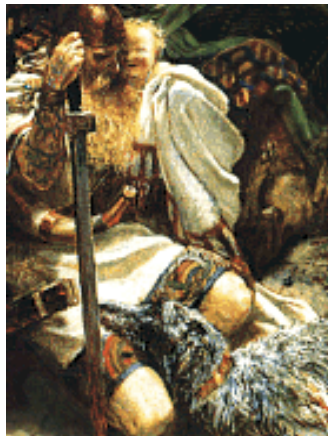
Wielką zasługę w utrzymaniu i kontynuowaniu rasy ma kapitan George Augustus Graham. Odkąd w 1859 roku został posiadaczem swojego pierwszego wilczarza o imieniu Faust, poświęcił swoje życie na odtworzenie rasy. Uważał, że z powodu braku naturalnych ofiar – wilków, które w Irlandii zostały doszczętnie wybite już na początku XVIII wieku – rasa odbiegła od standardu. Graham pisał w swojej monografii, że obecnie istniejące linie wywodzą się od wilczarza. Długie lata trwały spory, co do opisaney przez Grahama możliwości. Kapitan zbudował model wilczarza doskonałego, w rzeczywistych wymiarach, na którym On i jego współpracownicy mieli się wzorować podczas prac nad odtworzeniem rasy. Ostatecznie udało im się doprowadzić do odrodzenia wilczarza. Nie ma zbyt wielu informacji na ten temat. Przetrwał tylko notatnik Grahama, który został wydany w 1959 roku przez Irlandzki Klub Wilczarza pod tytułem „Irish Wolfhound Pedigrees 1859 – 1906” (www.irishwolfhounds.org/graham.htm).

Ryc.6. Kapitan Graham i stworzony przez niego model wilczarza
(www.klubwilczarza.pl)

Jedną z najbardziej znanych i lubianych legend w Walii jest historia o wiernym wilczarzu Gelercie. Pochodzi ona z XIII wieku.

Książę Llywelyn Wielki miał pałac w Beddgelert w Caernarvonshire. Wolny czas spędzał na polowaniach, jako że był zapalonym myśliwym. Posiadał wiele psów myśliwskich. Pewnego dnia zagrał na rogu, by przywołać je do siebie. Niestety jego ukochany pies – Gelert – nie pojawił się. Książę wybrał się więc na łowy bez niego. Po powrocie z polowania Llywelyn ujrzał Gelerta, który powitał go bardzo entuzjastycznie. Książę zauważył jednak, że pysk psa ocieka krwią. Przeraził się na myśl, że to może być krew jego małego synka! Jego obawy potwierdziły się, gdy wszedł do pokoju i zobaczył przewróconą kołyskę dziecka i krew na ścianie... Szukał, ale nigdzie nie znalazł chłopca. Książę był przekonany, że Gelert zabił jego ukochanego synka, więc w rozpaczy wyjął miecz i zatopił go w sercu psa. W tym momencie Llywelyn usłyszał płacz dziecka dochodzący spod przewróconej kołyski. Był to jego syn! Żył! A tuż za nim leżał wielki wilk zabity przez dzielnego i oddanego psa. Książę pochował Gelerta w miejscu, w którym każdy mógł widzieć grób i usłyszeć historię o dzielnym stworzeniu. Llywelyn na zawsze pozostał smutny (Gardner 1981).

Ryc.7. Książę Llywelyn zabija psa (www.wilczarz.pl).

Ryc.8. Gelert walczy z wilkiem (www.wilczarz.pl).

Prawdopodobnie jako pierwszy sprowadził do Polski charty irlandzkie Król Władysław Jagiełło. Jednak współczesne wilczarze zostały przywiezione ze Szwecji w połowie lat siedemdziesiątych XX wieku. Pierwszy miot urodził się w roku 1978 u państwa Nowaków. Jednak pierwsza hodowla w Polsce – Sagittarius – została założona przez panią Barbarę Strzałkowską w roku 1980 (Tarulka 2002).

Poniższe fotografie przedstawiają 2 pierwsze wilczarze, które zostały przywiezione do Polski w roku 1977 z hodowli Ljunas w Szwecji.

Ryc.9. Ljunas Ossian.

Ryc.10. Ljunas Turne Love of Tintomara.

5.2. Wzorzec rasy według FCI

1. Wzorzec FCI nr 160 F
2. Kraj pochodzenia: Irlandia
3. Data publikacji aktualnie obowiązującego wzorca: 20.03.1990
4. Klasyfikacja FCI: Grupa X (charty), Sekcja 2 (charty szorstkowłose), nie podlega próbom pracy
5. Użytkowość: do XVIII wieku używane do polowań na jeleniowate, bardzo użyteczne w zwalczaniu wilków
6. Wygląd ogólny:
 - pies dużych rozmiarów o imponującym wyglądzie, umięśniony, o mocnej budowie, jednak elegancki
 - chody swobodne i aktywne
 - głowa i szyja są wysoko noszone, ogon zagięty na końcu.
7. Głowa:
 - długa, noszona poziomo i wysoko. Niezbyt szeroka czaszka. Kości czołowe nieznacznie wysklepione ze słabo zaznaczoną bruzdą między oczami.

- długa, umiarkowanie spiczasta kufa
 - zgryz powinien być nożycowy, jednak dopuszczalny jest także cęgowy
 - uszy małe
 - oczy ciemne
8. Szyja długa, bardzo silna i muskularna, dobrze wysklepiona, bez podgardla.
9. Tułów:
- długi i pojemny
 - grzbiet długi
 - lędźwie wysklepione
 - zad szeroki pomiędzy guzami biodrowymi
 - klatka piersiowa bardzo głęboka, umiarkowanie szeroka, żebra dobrze wysklepione
 - brzuch podkasany
10. Ogon: długi, lekko zakręcony ku górze, średniej grubości, obficie porośnięty włosiem.
11. Kończyny:
- a) przednie:
- ogólnie: proste, a ich kościec mocny
 - łopatki: muskularne, zapewniające odpowiednią szerokość klatki piersiowej, ukośnie ustawione
 - łokcie: przylegające do klatki piersiowej, nie zwrócone ani na zewnątrz, ani do wewnątrz.
 - przedramię: muskularne
- b) tylne:
- uda: długie i muskularne
 - staw kolanowy: dobrze ukątowany
 - podudzie: dobrze umięśnione, długie i mocne
 - staw skokowy: nisko, nie zwrócony ani do wewnątrz ani na zewnątrz
- Łapy:
- Umiarkowanie duże i okrągłe, nie zwrócone ani do wewnątrz ani na zewnątrz.
- Palce dobrze wysklepione i zwarte. Pazury bardzo mocne, zakrzywione.
- Chody: Lekkie i swobodne
12. Szata:

- włos: Twardy i szorstki na tułowi, kończynach i głowie, szczególnie szorstki (drutowaty) i długi nad oczami i pod żuchwą.
- umaszczenie: Uznane umaszczenia to: szare, pręgowane, czerwone, czarne, czysto białe, płowe lub wszystkie inne maści występujące u deerhouna.

13. Wielkość:

- psy nie powinny mieć mniej niż 79 cm w kłębie, oraz mniej niż 54,5 kg masy ciała
- suki nie powinny mieć mniej niż 71 cm w kłębie oraz mniej niż 40,5 kg masy ciała. Wzrost i masa ciała poniżej minimum wzorcowego stanowią wadę eliminującą. Większy wzrost i imponujący wygląd (przy zachowaniu typu), pod warunkiem zachowania proporcji wysokości w kłębie do długości tułowia, stanowi poszukiwany cel.

14. Wady: Wszelkie rozbieżności z powyższym wzorcem powinny być uważane za wady powodujące obniżenie oceny w zależności od stopnia wyrażenia.

- głowa zbyt lekka lub zbyt ciężka.
- kość czołowa ze zbyt wyraźnym zaznaczonym łukiem.
- wierzchołek nosa w innym niż czarny kolorze.
- wargi różowe lub w innym niż czarny kolorze.
- oczy bardzo jasne, powieki różowe lub koloru wątrobianego.
- duże uszy, płasko wiszące przy policzkach.
- szyja krótka, wyraźne podgardle.
- tułów zbyt krótki.
- słaby lub łęgowaty grzbiet lub zupełnie prosty.
- klatka piersiowa zbyt wąska lub zbyt szeroka.
- ogon zbyt zakręcony.
- krzywe kończyny przednie. Śródrezcze zbyt spadziste
- postawa francuska lub szpotawa
- słaby zad.
- ogólny brak umięśnienia.
- palce nie związane.

15. Samce powinny mieć oba jądra normalnie wykształcone i całkowicie opuszczone do moszny.

5.3. Charakter i użytkowość.

Wilczarz był używany przede wszystkim do polowań. Do dzisiaj zachował silny łowiecki instynkt.

Chart irlandzki jest ceniony za spokój, przyjacielskość, zrównowagę i łagodność. Jest doskonałym psem towarzyszącym. Wierność jest jedną z jego dominujących cech. Mimo wielkich rozmiarów doskonale potrafi zaopiekować się dziećmi. Uważny i cierpliwy. Można go jednak z powodzeniem traktować także jako psa stróżującego, gdyż pozostawiony w domu będzie z pewnością go bronił. Oczywiście wiele zależy od sposobu wychowania. Źle karmiony i nienależycie traktowany może utracić swe tradycyjne cechy.

Niezbędny dla wilczarza jest wybieg. Najlepiej czuje się tam, gdzie ma dużą przestrzeń. Dom z ogrodem jest idealnym miejscem dla tego olbrzyma. Jeśli natomiast nie ma tak dobrych warunków – musi mieć zapewniony co najmniej dwugodzinny spacer każdego dnia.

W obronie człowieka jest spokojny – świadomy swej siły. Atakuje tylko w ostateczności. Zazwyczaj duże rozmiary psa i widoczna siła odstraszą ewentualnego napastnika (Jestřábová 1997).

Wilczarz jest „łagodnym olbrzymem”. Żaden inny pies nie ma w sobie tyle życzliwości i zrozumienia. Kochający i inteligentny, niezawodny w każdej sytuacji. Wilczarze nigdy się nie skarżą. Nawet, gdy są smutne nie dadzą tego po sobie poznać, są zawsze gotowe dla swojego pana. Psy te są przyzwyczajone do rytmicznego trybu życia. Lubią jeść o tej samej porze, widywać tych samych ludzi. Każde odstępstwo od rutyny budzi w nich niepokój. W obrębie rasy jest mało osobników nie zrównoważonych, czy agresywnych. Jeśli jednak znajdzie się pies wybitnie agresywny – trzeba bardzo uważać. Przy ogromnej sile tej rasy – może być bardzo niebezpieczny (Samaha 1999).

5.4. Wzrost i rozwój.

Wzorzec rasy opisuje wilczarza jako wielkiego psa o imponującym wyglądzie, eleganckiej figurze i silnej budowie ciała. Dlatego bardzo uważnie trzeba dbać zarówno o wzrost kośćca jak i o przyrost masy mięśniowej już od wieku szczenięcego. Nieprawidłowe karmienie może spowodować zachwianie odpowiednich proporcji u młodego psa. W przypadku suk rozrost trwa do około 2 roku życia, u psów natomiast do 2,5 roku.

Tabela 1. Zależność wzrostu i masy ciała psa od wieku.

Wiek (mc)	wzrost (cm)	waga (kg)
6	75,0	48,6
7	77,0	55,0
8	81,0	59,0
9	83,0	60,5
10	84,0	62,0
11	85,0	64,5
12	86,0	65,0
18	86,5	67,5
30	88,0	72,5

Wysokość suki może być o 2,5 do 5cm mniejsza niż psa, jej waga będzie proporcjonalna do wzrostu.

Szczenięta do momentu ukończenia pierwszego roku życia muszą mieć swobodę wybiegu, nie powinny jednak próbować dotrzymać kroku dorosłym psom. Najlepiej, jeśli dawki wysiłku regulują sobie same. Dla wychowania społecznego kontakt szczeniąt z innymi psami jest niezbędny.

U młodych psów występują niekiedy zaburzenia wzrostu. Należy do nich zaliczyć nierównomierny rozwój przedniej i tylnej części ciała. Polega to na tym, że tylne partie ciała przez pewien okres znajdują się wyżej niż przednie. Inną wadą jest

nierównomierny, kleszczowy rozwój zgryzu. Jeśli nie jest on wadą genetyczną, to z biegiem czasu zanika.

Sierść szczenięcia jest delikatniejsza niż dorosłego psa. U wilczarzy jej wymiana zaczyna się około 6 miesiąca życia. Niekiedy trwa to dość długo, nawet do 2 roku (Jestřábová 1997).

5.5. Choroby.

Wilczarz irlandzki z założenia powinien być psem zdrowym i sprawnym. Istnieje jednak kilka chorób nękających tę rasę. W dużym stopniu są one przekazywane genetycznie. Hodowcy poprzez odpowiednią selekcję hodowlaną starają się je eliminować. Do najpoważniejszych chorób należą:

- epilepsja
- zespolenie wrotne
- kardiomiopatia
- choroba von Willebranda

Dodatkowo spotykane u wilczarzy są także: dysplazja stawów biodrowych, skręt żołądka, zapalenie płuc, osteochondroza oraz paraliż szczenięcia.

EPILEPSJA – u wilczarzy najczęstszą postacią jest epilepsja idiopatyczna (pierwotna), czyli taka, w której nie można określić bezpośredniej przyczyny. Jest ona dziedziczona genetycznie. Chore psy żyją o ok. 2 lata krócej niż wynosi standard długości życia rasy. Częściej zapadają na tę chorobę psy niż suki. Pierwszy napad epileptyczny występuje zazwyczaj do 3 roku życia. Po drugim ataku powinno rozpocząć się leczenie psa. U chartów irlandzkich często występują objawy uboczne, takie jak: wzmożona senność, sztywnienie tylnych kończyn, wzmożony apetyt i pragnienie. Niestety u wilczarzy choroba ta prowadzi do zgonu. Leczenie może tylko przedłużyć życie psa (www.wilczarz.pl).

ZESPOLENIE WROTNE (PSS – Portosystemic Shunt) – choroba ta polega na braku oczyszczania krwi w wątrobie, co prowadzi do intoksykacji całego organizmu. Krew z jelit jest doprowadzana do głównego krwioobiegu bez przejścia przez wątrobę, w której

powinna nastąpić detoksykacja. PSS u wilczarzy jest chorobą dziedziczną, jednak nie został jeszcze dokładnie zbadany sposób dziedziczenia. Objawy występują u szczeniaka od razu po urodzeniu. Są to przede wszystkim: brak apetytu, a co za tym idzie utrata masy ciała, apatia, słaby wzrost, zaburzenia motoryki, zaburzenia żołądkowo-jelitowe, zaburzenia neurologiczne, drgawki, śpiączka. W nieleczonych przypadkach śmierć następuje w ciągu kilku miesięcy. W zasadzie jedynym sposobem leczenia jest zabieg operacyjny. Jest on niestety bardzo kosztowny i zazwyczaj w takich przypadkach jedynym wyjściem jest eutanazja. Niekiedy, przy mniej nasilonych objawach, stosuje się dietę niskobiałkową połączoną z terapią antybiotykową, jednak to tylko łagodzi objawy (www.cornovi-iw.co.uk/livershunt_page.htm).

CHOROBA VON WILLEBRANDA – choroba ta często jest mylona z hemofilią typu A. U chorego psa bardzo trudno jest zahamować wszelkiego rodzaju krwotoki, gdyż brakuje jednego z białek, które jest niezbędne do powstania skrzepu. Białko to nosi nazwę: czynnik von Willebranda. Objawy mogą wystąpić w każdym wieku, zarówno u szczeniaka, jak i u dorosłego psa. Występują częste, nawracające krwawienia z nosa, nasilone krwawienie podczas ciecarki u suki, a także po zabiegach operacyjnych, łatwe tworzenie się siniaków na ciele psa. Leczenie polega na podawaniu odpowiednich leków. Ważna jest także szybka reakcja właściciela przy każdym, nawet najmniejszym skaleczeniu (Ślęzak 2005).

KARDIOMIOPATIA – choroba mięśnia sercowego. Występuje głównie u psów ras olbrzymich. Włókna mięśniowe ulegają zwyrodnieniu, zmienia się ich wielkość, kształt, kurczliwość, elastyczność i przestają one właściwie funkcjonować. Niektóre z nich obumierają a ich miejsce zajmuje tkanka włóknista, która pozbawiona jest zdolności skurczu. Skutkiem tego jest niedostateczne kurczenie się mięśnia sercowego, a tym samym pompowanie zbyt małej ilości krwi do obwodu. Prawdopodobnymi przyczynami tej choroby są: odziedziczalność, nieodpowiednie żywienie, zaburzenia przemiany materii oraz infekcje. Główne objawy to: kaszel, obrzęk płuc, chudnięcie i ogólna apatia. Kardiomiopatia jest chorobą nieuleczalną, można tylko załagodzić objawy poprzez podawanie leków, a także odpowiednie postępowanie z psem (Teichmann 1991).

DYSPLAZJA STAWÓW BIODROWYCH – schorzenie, na które narażone są głównie psy ras dużych, ciężkich. Polega ono na spłyceciu panewki miednicy i zmianach kształtu głowy kości udowej, która staje się mała i płaska. Dysplazja może wystąpić w jednym lub w obu stawach biodrowych. Objawy to trudności ze wstawaniem, chodzeniem po schodach, szybkie męczenie się, kulawizna, chwiejny ruch zadu oraz krótki wykrok tylnych kończyn. Dysplazja uwarunkowana jest wieloma parami genów i dlatego jej odziedziczalność nie jest zbyt wysoka, wynosi 30-40%, choć niektóre źródła podają wyższą wartość. Do jej rozwoju przyczynia się więc w dużej mierze środowisko, żywienie, ruch oraz warunki utrzymania. Najnowsze badania dowodzą, że dysplazja nie jest chorobą wrodzoną, a jej rozwój następuje podczas intensywnego wzrostu psa (Willis 1999).

SKRĘT ŻOŁĄDKA – jest bardzo niebezpiecznym schorzeniem występującym głównie u psów ras dużych. Czynnikiem, który przyczynia się do jego powstania jest osłabienie więzadeł utrzymujących żołądek w prawidłowej pozycji. Bezpośrednimi przyczynami są jednak gwałtowne ruchy wykonywane przez najedzone zwierzę, lub nieprawidłowa dieta, która prowadzi do fermentacji i zalegania ciężko strawnych pokarmów. Skręt żołądka powoduje zamknięcie jego obydwu ujść. Pokarm nie ma zatem możliwości ani przedostania się do jelit, ani powrotu w do wyższych partii przewodu pokarmowego. Zahamowany zostaje prawidłowy obieg krwi w ścianach żołądka i dochodzi do intoksykacji organizmu. Zwierzę odczuwa silny ból, który może doprowadzić do wstrząsu, a w konsekwencji do natychmiastowej śmierci. Jedynym możliwym ratunkiem jest natychmiastowe przeprowadzenie operacji (Teichmann 1991).

OSTEOCHONDROZA – jest procesem chorobowym, którego istotą jest zaburzenie prawidłowego rozwoju chrząstek stawowych. Występuje ona najczęściej u szybko rosnących szczeniąt dużych ras. Może pojawić się we wszystkich stawach, jednak zazwyczaj są to stawy ramienne, łokciowe, rzadziej stawy kończyn tylnych. Następuje upośledzenie ruchów kończyn. Pierwsze oznaki obserwuje się między 4 a 7 miesiącem życia. Objawy: ostrożne stawianie kończyny, następnie kulawizna, a w zaawansowanym stadium brak opierania łapy o podłoże. Najważniejszymi czynnikami powodującymi rozwinięcie się osteochondrozy są: odziedziczalność, sposób żywienia (zazwyczaj źle zbilansowane składniki mineralne, lub przekarmianie szczeniaka), oraz aktywność fizyczna (zbyt intensywny trening młodego psa). Leczenie

wymaga zabiegu operacyjnego. Tylko w niektórych przypadkach, gdy schorzenie jest wcześniej stwierdzone wystarczy leczenie zachowawcze (Jestřábová 1997).

PARALIŻ SZCZENIĘCY – nagły paraliż jednej lub obu kończyn tylnych, bądź też całej tylnej części ciała. Podatne są szczenięta w wieku między 4 a 16 tygodniem życia. W większości przypadków przyczyną jest upadek na twarde podłoże lub uderzenie o ostry kant, po którym następuje uszkodzenie nerwów. Istnieje jednak jeszcze drugi rodzaj paraliżu – FCE, którego przyczyną nie jest uszkodzenie mechaniczne nerwów tylko chrząstka włóknista, która wnika do naczyń krwionośnych kręgosłupa i blokuje dopływ krwi do rdzenia kręgowego. Leczenie polega na podawaniu leków przeciwzapalnych oraz na ograniczeniu ruchu psa do minimum (Teichmann 1991).

Wilczarze nie są rasą długowieczną. Średnia długość życia psów tej rasy to około 6-7 lat. Psy starsze są podatne na różnego rodzaju nowotwory, a w szczególności na nowotwór kości.

5.6. Zasady żywienia

Wilczarz irlandzki należy do ras olbrzymich. Zazwyczaj wystarczy podawanie całej dziennej dawki pokarmu jednorazowo, jednak zaleca się dzielenie jej na dwie części, aby zapobiegać przeładowaniu przewodu pokarmowego, a co za tym idzie skrętowi żołądka. Należy pamiętać, że masa przewodu pokarmowego u psów ras olbrzymich jest proporcjonalnie mniejsza w porównaniu do masy przewodu pokarmowego psów ras małych. Przewód pokarmowy u psów ras olbrzymich stanowi zaledwie 2,7% całkowitej masy ciała, podczas gdy u psów ras małych jest to aż 7%. Dlatego też powinno się podawać psom pokarm o wysokim współczynniku strawności.

Wilczarze irlandzkie, a także inne duże psy często przejawiają tendencję do szybkiego i łapczywego jedzenia, czemu towarzyszy zazwyczaj połykanie dużych ilości powietrza. Skutkiem tego mogą być wzdęcia żołądka. Dlatego powinno się ustawiać miskę z karmą na pewnej wysokości, co minimalizuje łykanie powietrza (www.royal-canin.pl).

PIES ROSNĄCY.

Żywienie szczenięcia ma zasadniczy wpływ na zdrowie i kondycję psa dorosłego. Dlatego też trzeba w tym okresie zwrócić szczególną uwagę na ilość i jakość podawanego pokarmu. Najważniejsze jest 7 pierwszych miesięcy życia. W tym czasie szkielet psa osiąga 90% ostatecznej wielkości, a masa urodzeniowa zwiększa się aż 70-krotnie! To, co w tym okresie przyswoi organizm psa, będzie stanowiło o jego dalszym rozwoju i wzroście. Od 2 do 7 miesiąca życia masa karmy powinna stanowić odpowiednio od 15 do 9% wagi ciała. W następnych latach, po ukończeniu wzrostu (około 2 lat), 3,3% wagi ciała. U psa rosnącego tłuszcz, białko, węglowodany, minerały i witaminy są zwykle podawane w dwukrotnie większych dawkach niż u psa dorosłego. Oczywiście należy także dobierać ilość i jakość pokarmu do konkretnego zwierzęcia. Niedobory składników, a w szczególności związków mineralnych mogą prowadzić do uszkodzenia i deformacji układu kostnego wilczarza (Jestřábová 1997).

Ponadto bardzo ważne jest, aby pies miał zawsze dostęp do wody pitnej. Nie można też zapomnieć o zmiennych potrzebach żywieniowych w różnych okresach życia psa.

5.7. Pielęgnacja.

Wilczarze posiadają sierść szorstką, dwuwarstwową. Zewnętrzną warstwę stanowią twarde, druciane włosy. Po ich rozchyleniu widzimy podszerstek składający się z włosów krótszych i delikatniejszych. Pielęgnacja takiej okrywy nie wymaga zbyt wielu zabiegów. Należy około 2 razy w tygodniu przeczesać sierść na całym ciele, najlepiej drucianą szczotką. W okresie linienia czynność tę można wykonywać częściej. Wilczarz nie wymaga częstych kąpieli.

Należy także kontrolować regularnie łapy psa. Przede wszystkim, czy poduszki nie są popękane, oraz czy między nimi nie znajdują się ciała obce. Jeśli pies nie ma warunków do odpowiedniego starcia pazurów, należy je regularnie obcinać.

Bardzo istotne w pielęgnacji psów jest czyszczenie uszu, gdyż woskowina może być źródłem infekcji. Należy używać do tego specjalnych wacików (www.watahaanny.pl).

Ważnym zabiegiem u psów szorstkowłosych, w tym wilczarzy, jest trymowanie. Wykonuje się je raczej tylko u psów wystawowych. Polega ono na usuwaniu martwej

sierści psa. Poprawia ogólny wygląd włosa, jego kolor, usztywnia sierść, poza tym po takim zabiegu pies gubi jej o wiele mniej w domu. Zabieg ten nie może być wykonywany zbyt często, gdyż istnieje ryzyko zbytniego przerzedzenia podszerstka (Verhoef-Verhallen 2003).

5.8. Suka hodowlana i reproduktor.

Według Regulaminu Hodowli Psów Rasowych:

- Suka hodowlana powinna spełniać poniższe wymagania:

1. Jest zarejestrowana w Związku Kynologicznym oraz wpisana do Polskiej Księgi Rodowodowej lub Księgi Wstępnej
2. Ukończyła 18 miesięcy
3. Otrzymała, po ukończeniu 15 miesięcy, w dowolnej klasie, od co najmniej dwóch sędziów, trzy oceny doskonałe lub bardzo dobre, w tym jedną na wystawie międzynarodowej lub klubowej

- Pies reproduktor powinien spełniać poniższe wymagania:

1. Jest zarejestrowany w Związku Kynologicznym oraz wpisany do Polskiej Księgi Rodowodowej lub Księgi Wstępnej
2. Ukończył 18 miesięcy
3. Otrzymał, po ukończeniu 15 miesięcy, w dowolnej klasie, od co najmniej dwóch sędziów, trzy oceny doskonałe, w tym jedną na wystawie międzynarodowej lub klubowej
4. Pies zarejestrowany w uznanej przez FCI zagranicznej organizacji i spełniający jej wymogi hodowlane, może być użyty przez członków ZKwP bez dodatkowych wymogów, również jeśli czasowo przebywa w Polsce.
5. Reproduktor importowany z zagranicznej organizacji zrzeszonej w FCI jest umieszczany na liście reproduktorów, o ile spełniał poprzednio, lub uzupełnił, po zarejestrowaniu w związku, wymogi Regulaminu Hodowli Psów Rasowych ZKwP.

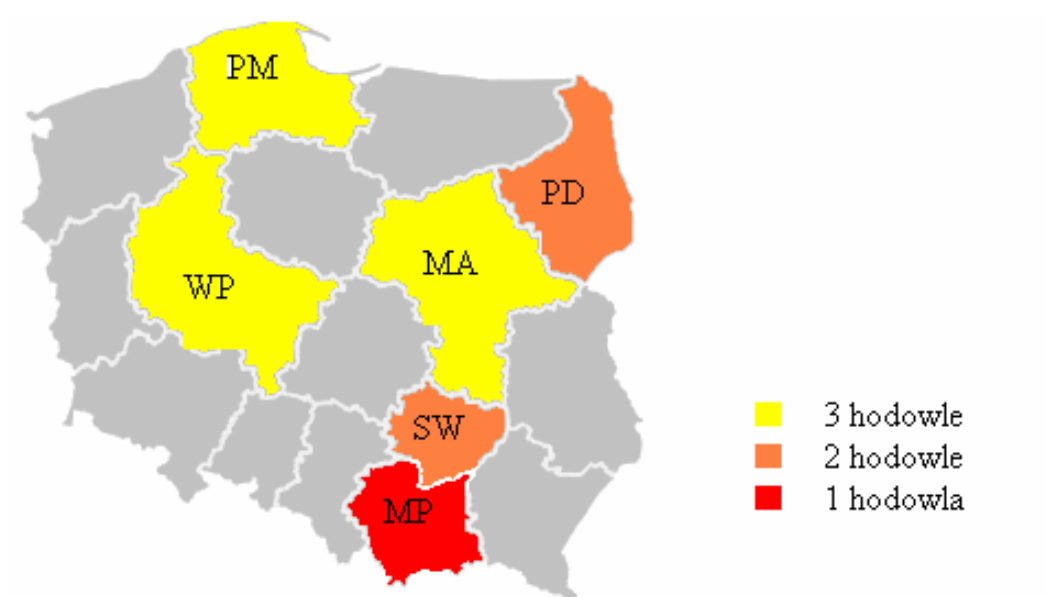
6. Wyniki badań.

6.1. Rozmieszczenie ośrodków hodowli i liczebność wilczarza irlandzkiego w Polsce.

Na podstawie przeprowadzonych w roku 2008 badań stwierdzono, że w Polsce jest 18 ośrodków hodowli wilczarza irlandzkiego. Na temat 4 z nich („Del Cantico”, „Celtic Alanda”, „Epidemia” oraz „Oksza”) nie udało się zebrać dostatecznej ilości informacji, więc nie będą uwzględnione w wynikach. Pozostałe są zarejestrowane w poszczególnych oddziałach Związku Kynologicznego w Polsce. Hodowle znajdują się w 6 województwach: małopolskim, mazowieckim, podlaskim, pomorskim, świętokrzyskim i wielkopolskim. Na terenie pozostałych 10 województw nie odnotowano istnienia żadnej hodowli wilczarza.

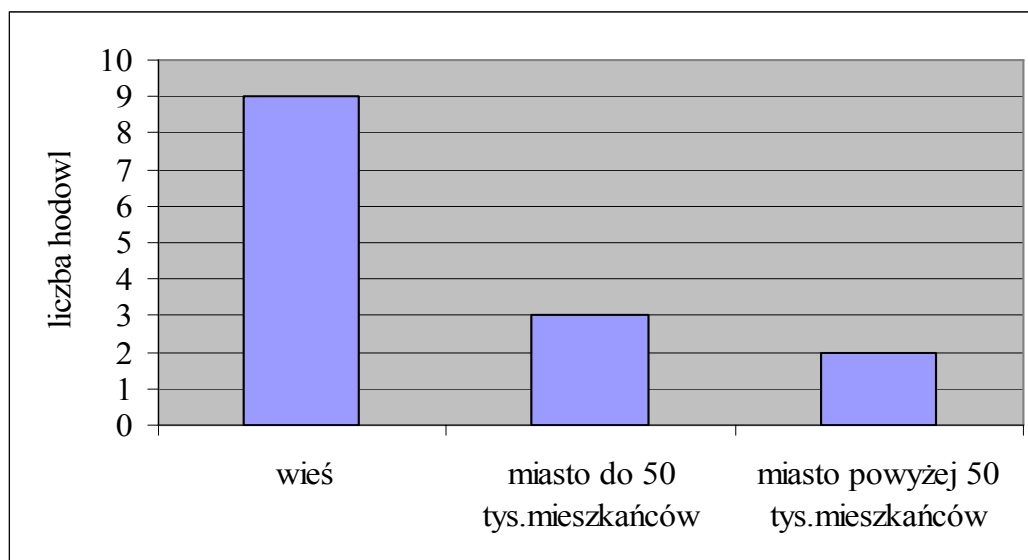
Tabela 2. Rozmieszczenie hodowli wilczarza irlandzkiego oraz przynależność do poszczególnych oddziałów Związku Kynologicznego w Polsce.

LP	Nazwa hodowli	Miejscowość	Województwo	Oddział ZKwP
1	Republika Marzeń	Kraków	małopolskie	Kraków
2	Dragan as annwn	Warszawa	mazowieckie	Warszawa
3	Circle Street clique	Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie	Warszawa
4	Cu-Cruithin	Warszawa	mazowieckie	Warszawa
5	Castaway	Białystok	podlaskie	Białystok
6	Salutaris	Juchnowiec	podlaskie	Białystok
7	Sagittarius	Witanowo	pomorskie	Gdynia
8	Wataha Anny	Puc	pomorskie	Sopot
9	Z Nieba	Pręgowo	pomorskie	Sopot
10	Amarantine Monn	Sędziszów	świętokrzyskie	Kielce
11	Shadow Of The Past	Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	Kielce
12	Beneficjum	Kowanówko	wielkopolskie	Poznań
13	Festina	Stare Bojanowo	wielkopolskie	Leszno
14	Wichrowe Zauroczenie	Śmigiel	wielkopolskie	Leszno

Ryc.12. Występowanie hodowli wilczarza irlandzkiego w poszczególnych województwach.

Najwięcej hodowli znajduje się na terenach wiejskich. Dokładne dane na ten temat zostały przedstawione na poniższym wykresie:

Ryc.13. Rozmieszczenie hodowli pod względem administracyjnym.

Stan wilczarzy zarejestrowanych w Związku Kynologicznym w Polsce na grudzień 2007 roku:

- Osobniki dorosłe:

Psy: 75, w tym 16 reproduktorów

Suki: 72, w tym 34 suki hodowlane

- Szczenięta: psy 29, suki 30

Aktualnie w 3 ośrodkach znajduje się tylko jeden przedstawiciel rasy, w 3 dwa wilczarze, w pozostałych więcej niż 2.

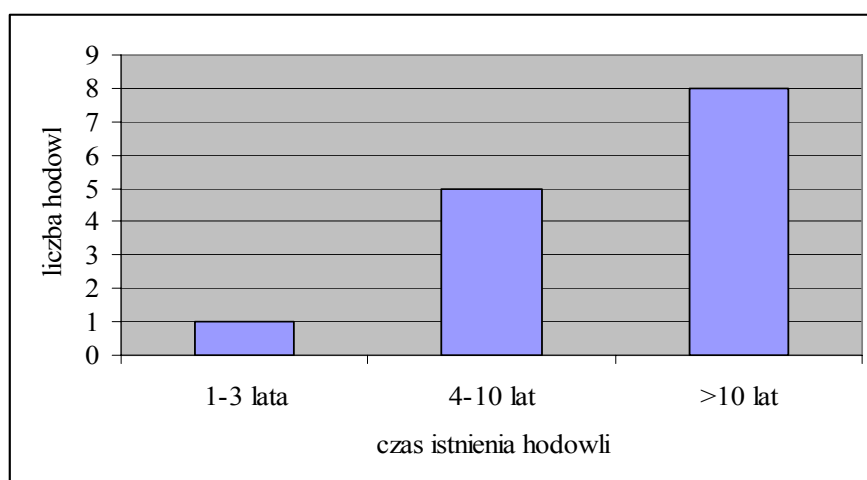
Tabela 3. Liczba wilczarzy w poszczególnych hodowlach.

Liczba hodowli	3	3	1	2	3	2
Liczba wilczarzy	1	2	3	4	5	7

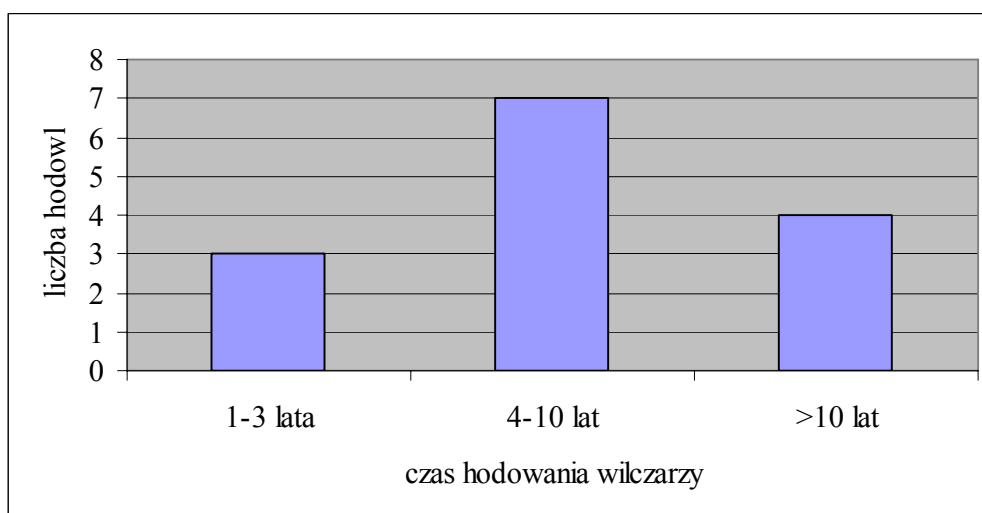
6.2. Charakterystyka hodowli

6.2.1. Ogólne wiadomości na temat hodowli wilczarza irlandzkiego w Polsce.

Większość hodowli istnieje dłużej niż 10 lat. Wśród nich są zarówno takie, które od początku zajmowały się hodowlą wilczarza irlandzkiego, jak i takie, w których wilczarze pojawiły się później. Dokładne informacje na ten temat zostały przedstawione na poniższych wykresach:

Ryc.14. Struktura czasowa istnienia ankietowanych hodowli.

Ryc.15. Struktura czasowa hodowania wilczarzy w ankietowanych hodowlach.

Aktualnie tylko jedna hodowla posiada wyłącznie psy rasy wilczarz irlandzki. Jest to hodowla „Cu-Cruithin”. W pozostałych znajdują się także psy innych ras. Najczęściej obok wilczarzy występują: jamniki, charty szkockie, charty hiszpańskie, howarty oraz amstaffy.

Większość hodowców pierwsze psy zakupiła z innych polskich ośrodków hodowli rasy. W 13 hodowlach były to suki, natomiast w 1 pies. Decyzja o wyborze suki wiąże się zazwyczaj z chęcią rozmnażania psów i rozwijania hodowli. Najczęściej zakupione szczenięta były w wieku 6-8 tygodni, rzadziej powyżej 9 tygodni.

Po analizie pytań dotyczących suki stwierdzono, że średnia ilość szczeniąt w miocie to ok. 6-7. Największy miot w Polsce wynosił 15 szczeniąt, najmniejszy 1. Wszystkie szczenięta otrzymały rodowód. Niestety zdarzają się upadki szczeniąt. Powodami opisywanymi przez hodowców są: przyduszenie przez sukę, przedwczesne odklejenie łożysk, urazy kręgosłupa, zachłystowe zapalenie płuc, zarażenie enterokokami. Często powody upadków pozostają nieznane. Odchowane szczenięta są z reguły sprzedawane do pojedynczych właścicieli, a także do polskich lub zagranicznych hodowli. Osobniki o wybitnych cechach często są zatrzymywane w hodowli. Od jednej suki hodowcy otrzymują najwyżej 3 mioty.

Z 14 hodowli 2 nie odchowwały dotychczas żadnego miotu. 6 odchowowało 1 lub 2 mioty, pozostałe powyżej 3, z przodującą hodowlą „Sagittarius”, w której odchowane zostały 53 mioty.

Od 1998 roku, czyli od momentu pojawienia się wilczarza irlandzkiego w Polsce, odchowano 207 miotów. Liczba miotów w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

Tabela 4. Liczba miotów uzyskanych w poszczególnych latach w Polsce.

Rok	Liczba miotów
1978	2
1979	1
1980	2
1981	7
1982	7
1983	3
1984	10
1985	12
1986	7
1987	11
1988	2
1989	6
1990	4
1991	6
1992	6
1993	7
1994	10
1995	3
1996	6
1997	1
1998	6
1999	5
2000	4
2001	10
2002	8
2003	8
2004	9
2005	17
2006	7
2007	15
2008 (do 31.05)	4

W poszczególnych oddziałach Związku Kynologicznego w Polsce jest zgłoszonych 25 reproduktorów. Wśród nich 4 to reproduktory pochodzące z zagranicznych hodowli, natomiast 21 pochodzi z hodowli polskich.

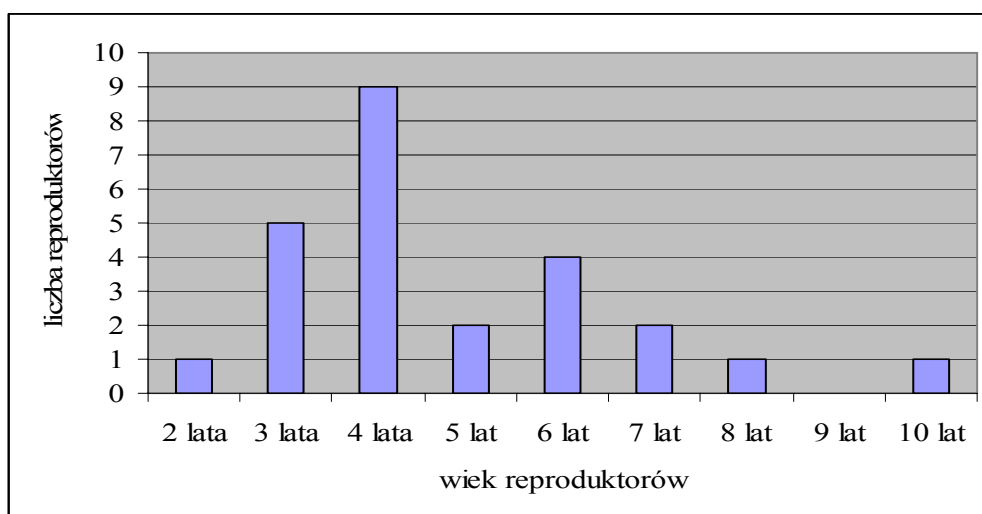
Tabela 5. Reproduktry importowane.

LP.	Nazwa reproduktora	Data urodzenia	maść	Oddział ZKwP
1	Aedach of Eagle (import z USA)	11.12.1998	szary pręgowany	Gdańsk
2	Tibere of Steaffonloyd (import z Francji)	26.09.2002	pszeniczny	Poznań
3	Amazing of First Avenue (import z Belgii)	28.10.2001	szary pręgowany	Warszawa
4	Armstrong Moonvillage (import z Czech)	03.08.2004	szary pręgowany	Wrocław

Tabela 6. Reproduktry z polskich hodowli.

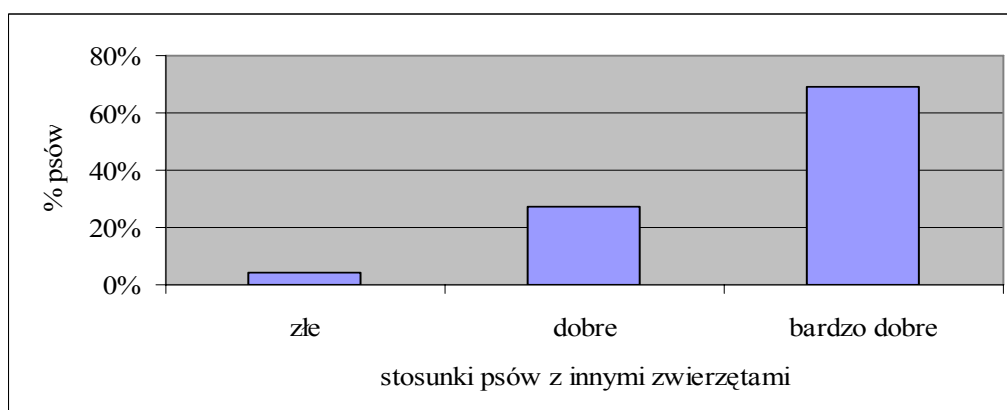
LP.	Nazwa reproduktora	Data urodzenia	maść	Oddział ZKwP
1	Kruk Oksza	09.03.2002	pszeniczny	Warszawa
2	Sagittarius Satelles	01.07.2002	szary pręgowany	Warszawa
3	Cu Cruithin Breeze Warrior	22.03.2004	czarny	Warszawa
4	Brave Hart Celtic Alanda	15.10.2004	szary pręgowany	Warszawa
5	Faro Celtic Alanda	24.04.2001	pszeniczny	Poznań
6	Bixen Celtic Alanda	15.10.2004	szary pręgowany	Poznań
7	Goliath Celtic Alanda	26.06.2005	pszeniczny	Poznań
8	Bosfor Salutaris	03.10.2003	szary pręgowany	Białystok
9	Sagittarius Galactico	15.06.2005	szary pręgowany	Białystok
10	Sagittarius Phalaris	21.10.2000	szary pręgowany	Katowice
11	Hektor Wichrowe Zauroczenie	17.07.2004	srebrny	Katowice
12	Emmerson Vigo Festina	29.04.2004	szary pręgowany	Leszno
13	Jazon Wichrowe Zauroczenie	17.07.2005	rudy pręgowany	Leszno
14	Carlom Salutaris	18.12.2004	szary pręgowany	Częstochowa
15	Sagittarius Solario	01.07.2002	pszeniczny	Gdańsk
16	Cu-Cruithin Cedric	22.09.2005	szary pręgowany	Kielce
17	Sagittarius Immelmann	04.10.2004	szary pręgowany	Kraków
18	Solux Salutaris	28.06.2005	pszeniczny	Lublin
19	Fergus Festina	14.01.2006	srebrny pręgowany	Łódź
20	Rodos Salurtaris	04.03.2004	szary pręgowany	Opole
21	Sagittarius Covini	14.05.2003	pszeniczny	Zakopane

Najwięcej - 9 - jest reproduktorów 4-letnich, najmniej – 1 – jest 2,8 i 9-letnich. Dokładne dane na ten temat zostały zawarte w na poniższym wykresie:

Ryc.16. Liczba reproduktorów w poszczególnych kategoriach wiekowych .

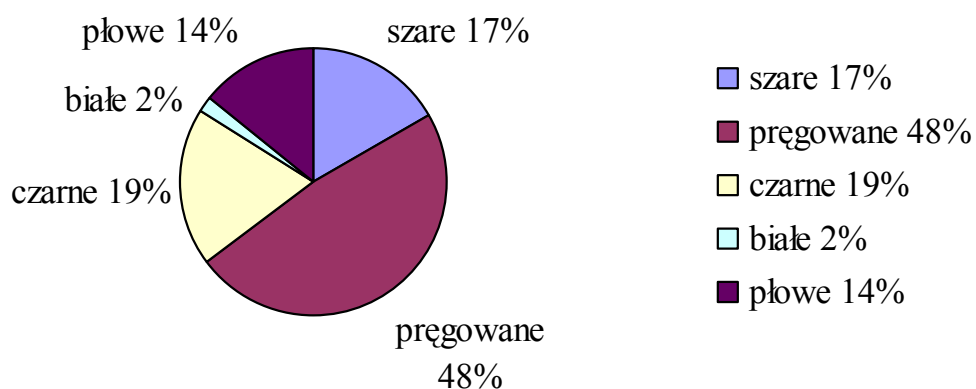
Analizując pytania dotyczące temperamentu stwierdzono, że wilczarz irlandzki jest rasą bardzo łagodną, absolutnie nie wykazującą agresji w stosunku do ludzi. Stosunki psów z innymi zwierzętami natomiast przedstawiają się następująco:

Ryc.17. Stosunki psów z innymi zwierzętami.

Najczęściej ankietowani określali swoje psy jako spokojne (43%) i przyjazne (53%). Właściciele psów polecają wilczarza dla każdej grupy ludzi poza samotnymi, starszymi osobami. Powodem tego jest fakt, że chart irlandzki potrzebuje wybiegu i długich spacerów.

W obserwowanych hodowlach najczęściej występującym umaszczeniem jest pręgowane. Dużo jest także osobników o umaszczeniu czarnym, szarym i płowym, najmniej jest psów białych.

Ryc.18. Umaszczenie wilczarza irlandzkiego w Polsce (n=58).

Najwięcej właścicieli mieści się w przedziałach wiekowych: 31-45 lat, oraz 46-60 lat, po 43 %, natomiast w przedziałach wiekowych 18-30 lat i >60 lat po 7 %. Najczęściej są to kobiety.

6.2.2. Charakterystyka szczegółowa wybranych hodowli.

Hodowla „Sagittarius”

Właściciel: Barbara Strzałkowska

Adres: Witanowo 5, 77-140 Kołczygłowy, woj. Pomorskie

Ryc.19. Pani Barbara Strzałkowska i jej wilczarze.

Hodowla „Sagittarius” jest najstarszą hodowlą wilczarza irlandzkiego w Polsce. Założona została w 1980r. Pierwszym wilczarzem właścicielki była suczka Arabeska Santana, pochodząca z pierwszego miotu urodzonego w Polsce. Okazała się wspaniałym przedstawicielem rasy, wielokrotnie triumfowała na międzynarodowych wystawach. Dała znakomite szczenięta.

Właścicielka od początku dbała o to, by nie zawęzić puli genowej poprzez krycie w pokrewieństwie. Dlatego sprowadzała do Polski psy z różnych krajów. Były to: Anglia, Irlandia, USA, Belgia, Czechy, Francja i Dania. Największy nacisk jest kładziony na to, żeby zwierzęta były silne, zdrowe, pełne wigoru i spełniające standard rasy. Psy z hodowli Sagittarius uzyskiwały wielokrotnie najwyższe noty na wystawach zarówno polskich, jak i zagranicznych. Niektóre uczestniczyły w terapiach dla dzieci w szkołach i w szpitalach. Właścicielka założyła w 2006 roku pierwsze internetowe forum wilczarza irlandzkiego w Polsce.

W hodowli znajduje się aktualnie 7 wilczarzy. Są to 4 suki i 3 psy. Od początku istnienia hodowli uzyskano 53 mioty, w których urodziło się łącznie 316 szczeniąt. Poniższe wyniki będą dotyczyły tylko miotów urodzonych w latach 2000-2008. W tym okresie uzyskano w hodowli 18 miotów od 7 różnych suk. Łącznie w opisywanych miotach urodziło się 80 szczeniąt.

Tabela 7. Liczba uzyskanych miotów oraz szczeniąt w poszczególnych latach.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba miotów	1	2	4	2	2	5	1	1
Liczba szczeniąt	7	3	12	10	9	25	7	7

Część psów mieszka w domu, pozostałe są utrzymywane w dużych kojcach z „domkami” zaopatrzonymi w okna i wyścielanymi słomą. Psy mają do dyspozycji duży, ogrodzony teren.

Suki:

1. SAGITTARIUS POGORIA, ur.21.10.2000

Ryc.20. Sagittarius Pogoria (fot.B.Strzałkowska).

Tytuły:

- Ch.Pl.

2. SAGITTARIUS GARRINCHA, ur.06.19.2003

Ryc.21. Sagittarius Garrincha (fot.B.Strzałkowska).

Tytuły:

- 2 x CWC

3. OWENMORE DEIRDRE, ur.13.03.2006

Ojciec: Kellcastle's Dragon

Matka: Ballyblarney Daraine of Owenmore

Ryc.22. Owenmore Deirdre (fot.B.Strzałkowska).

Tytuły:

- Ch.Pl.

4. SAGITTARIUS OCTARINE, ur.26.03.2007

Ojciec: Warlock's Octan

Matka: Sagittarius Garrincha

Ryc.23. Sagittarius Octarine (fot.B.Strzałkowska).

Psy:

1. AEDACH OF EAGLE, ur.11.12.1998

Ojciec: Pitlochry's Goliath

Matka: Aednait of Eagle

Ryc.24. Aedach of Eegle (fot.B.Strzałkowska).

Tytuły:

- Ch.Pl.

- BIS

2. SAGITTARIUS SOLARIO, ur.01.07.2002

Ojciec: Aedach of Eagle

Matka: Rarivari Sagittarius des Bosquets du Hennoy

Ryc.25. Sagittarius Solario (fot.B.Strzałkowska).

Tytuły:

- Ch.Pl.

3. CARROY FLEETWIND RIDER, ur.28.02.2008

Ojciec: Carroy Fergus Mc Tate

Matka: Carroy Ruibin O'Donovan

Ryc.26. Carroy fleetwind Rider (fot.B.Strzałkowska).

Mioty:

W hodowli Sagittarius zostały odchowane 53 mioty. Poniżej zostały wymienione tylko te urodzone od 2000 roku.

1. miot ur. 21.10.2000

Tea Time of First Avenue-Ulvsholms Yashika

7 szczeniąt

2. miot ur. 09.06.2001

Sagittarius Fitzcarraldo-Ulvsholms Yashika

1 szczenię

3. miot ur. 21.08.2001

Karn's Maximillian v.Oelmuhle-Sagittarius Might and Main

2 szczenięta

4. miot ur. 01.07.2002

Aedach of Eagle - Rarivari Sagittarius des Bosquets du Hennoy

4 szczenięta

5. miot ur. 04.07.2002

Aedach of Eagle- Sagittarius MIGHT and MAIN

1 szczenię

6. miot ur. 15.07.2002
Aedach of Eagle-Ulvsholms Yashika
5 szczeniąt
7. miot ur. 07.08.2002
Aedach of Eagle-Sagittarius Pogoria
2 szczenięta
8. miot ur. 14.05.2003
Aedach of Eagle-Rarivari Sagittarius des Bosquets du Hennoy
3 szczenięta
9. miot ur.06.09.2003
Sagittarius Hold The Line-Sagittarius Pogoria
7 szczeniąt
10. miot ur. 10.04.2004
Sagittarius GARLAND-Sagittarius Might and Main
2 szczenięta
11. miot ur. 04.10.2004
Calcara EASCA-AURHORE of First Avenue
7 szczeniąt
12. miot ur. 27.05.2005
Calcara EASCA-Sagittarius POGORIA
4 szczenięta
13. miot ur. 27.05.2005
Calcara EASCA-Aurhore of First Avenue
9 szczeniąt
14. miot ur. 29.05.2005
Sagittarius GARLAND-Sagittarius CHIMICHURRI
4 szczenięta
15. miot ur. 10.06.2005
Calcara EASCA-Sagittarius GARRINCHA
6 szczeniąt
16. miot ur. 15.06.2005
Calcara EASCA-RARIVARI Sagittarius des Bosquets du Hennoy
2 szczenięta

17. miot ur. 26.08.2006

Pitlochry's Vincent-Aurhore of First Avenue

7 szczeniąt

18. miot ur. 26.03.2007

Warlock's Octan-Sagittarius Garrincha

7 szczeniąt

Hodowla „Wichrowe Zauroczenie”

Właściciel: Małgorzata Zdziąbek

Adres: ul. Elizy Orzeszkowej 28, 64-030 Śmigiel, woj. Wielkopolskie

Właściciele od zawsze kochali i posiadali psy. Jednak były to zawsze osobniki dorosłe, odratowane lub ze schroniska. Pierwszy szczeniak – wilczarz - w tym ośrodku pojawił się w roku 1995. Była to suka Nike z hodowli Wind Composition. Była wielokrotnie pokazywana na ringach polskich. Urodziła wartościowe potomstwo.

Do tej pory w ośrodku nie było żadnych importowanych psów. Hodowla opiera się na własnych, odchowanych sukach. W doborze samców do krycia właścicielka kieruje się przede wszystkim zdrowiem i charakterem psów, ważna jest także długowieczność danej linii i eksterier. Suki w hodowli były kryte maksymalnie 2 razy, poza pierwszą suką, Nike, która dała 3 mioty. Hodowla nie planuje miotów każdego roku, jest to uzależnione od zapotrzebowania na szczenięta, a także od tego, czy suka jest aktualnie w odpowiednim wieku do rozrodu. Właściciele posiadają także jednego psa rasy terier australijski.

W hodowli znajduje się aktualnie 5 wilczarzy. Są to 3 suki i 1 pies. Od początku istnienia hodowli uzyskano 12 miotów od 6 różnych suk. Łącznie we wszystkich latach urodziły się 44 szczenięta.

Tabela 8. Liczba uzyskanych miotów oraz szczeniąt w poszczególnych latach.

Rok	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2007
Liczba miotów	1	1	2	1	2	1	2	2
Liczba szczeniąt	4	5	10	2	8	2	9	4

Wszystkie psy utrzymywane są w domu. Mają do dyspozycji 600-metrowy teren.

Suki:

1. FIONA, ur.17.07.2003, maść pszeniczna

Ojciec: Brando (Cor Forte)

Matka: Dora (Wichrowe Zauroczenie)

Ryc.27. Fiona (fot.M.Żdziąbek).

Tytuły:

- Mł. Ch. Polski

- Ch. Polski

2. DORA, ur.08.03.200, maść piaskowa

Ojciec: Karn's Maximillian (Oelmuhle)

Matka: Axa (Wichrowe Zauroczenie)

Ryc.28. Dora (fot.M.Żdziąbek).

Tytuły:

- Mł. Ch. Polski

3. CASABLANKA COR FORTE, ur.22.03.2004, maść szaro-pręgowana

Ojciec: Mucha Moor's (V-man)

Matka: Ramona (Iz Volshebnogo Lesa)

Ryc.29. Casablanca Cor Forte (fot.M.Żdziąbek).

Tytuły:

- Mł. Ch. Polski

4. JENNY, ur.14.07.2005, maść szara

Ojciec: Balcara Easca

Matka: Fiona Wichrowe Zauroczenie

Ryc.30. Jenny (fot.M.Żdziąbek).

Tytuły:

- Zwycięzca Młodzieży

Psy:

1. BRANDO M COR FORTE, ur.27.08.2000, maść srebrzysta

Ojciec: WOLFHOUSE (Master Copy)

Matka: FAREWELL SWISSAIR (Sagittarius)

Ryc.31. Brando M. Cor Forte (fot.M.Żdziąbek).

Tytuły:

- Mł. Ch.Polski
- Ch. Polski
- Ch. Litwy
- Ch. Łotwy

Mioty:

1. miot „A”, ur. 02.08.1998

Fitzcaraldo Sagittarius – Nike Wind Composition

4 szczenięta

2. miot „B”, ur. 02.05.1999

Fitzcaraldo Sagittarius – Nike Wind Composition

5 szczeniat

3. miot „C”, ur. 02.03.2001

Fitzcaraldo Sagittarius – Nike Wind Composition

2 szczenieta

4. miot „D”, ur. 08.03.2001

Karn's Maximillian v.Oelmuhle – Axa Wichrowe Zauroczenie

8 szczeniąt

5. miot „E”, ur. 02.02.2002
Wolfhouse Master Copy – Axa Wichrowe Zauroczenie
2 szczenięta
6. miot „F”, ur. 17.07.2003
Brando M.Cor Forte- Dora Wichrowe Zauroczenie
5 szczeniąt
7. miot „G”, ur. 07.10.2003
Brando M.Cor Forte - Axa Wichrowe Zauroczenie
3 szczenięta
8. miot „H”, ur.19.07.2004
Aedach of Eagle – Dora Wichrowe Zauroczenie
szczenięta
9. miot „I”, ur. 12.07.2005
Calcara EASCA – Dora Wichrowe Zauroczenie
1 szczenię
10. miot „J”, ur.14.07.2005
Calcara EASCA – Fiona Wichrowe Zauroczenie
8 szczeniąt
11. miot „L”, ur. 15.11 2007
Pitlochry's VINCENT - CASABLANCA Cor Forte
2 szczenięta
12. miot ur.06.11.2007
Cu-Cruithin BLITHE RACER - JENNY wichrowe Zauroczenie
2 szczenięta

Hodowla “Salutaris”

Właściciel: Marzena Kaczkowska

Adres: Rostoły 36, 16-062 Juchnowiec, woj.Podlaskie

Pierwszym wilczarzem, który zamieszkał w tej hodowli był beżowy, pręgowany pies Falco, jednak z powodu choroby żył tylko 14 miesięcy. Właściciele zdążyli jednak przekonać się do wilczarzy. Przyjęli do siebie kolejnego samca – wspaniałego, morelowego Sagittarius Illuminati. Jedna suka – Rozlein Rot – była importowana z

Niemiec. Poza nią hodowla opiera się na własnych, odchowanych szczeniach. Aktualnie w ośrodku znajdują się także 3 shih tzu oraz 2 Hovawarty.

W hodowli mieszka obecnie 7 wilczarzy. Są to 3 psy i 4 suki. Od początku istnienia hodowli uzyskano 7 miotów od 3 różnych suk. Łącznie we wszystkich latach urodziło się 68 szceniąt. Wszystkie mioty urodzone w hodowli „Salutaris” były bardzo liczne, co przedstawia poniższa tabelka.

Tabela 9. Liczba uzyskanych miotów oraz szceniąt w poszczególnych latach.

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba miotów	1	1	2	1	1	1
Liczba szceniąt	4	15	20	11	9	9

Suki:

1. ROZLEIN ROT v.d.Oelmuhle, maść ruda z ciemną maską

Ojciec: Welt Jgd.Sg.98 (Brokenwheel Uracil)

Matka: Arena v.d.Oelmuhle

Importowana z Niemiec.

Ryc.32. Rozelin Rot v.d.Oelmuhle (fot.M.Kaczkowska).

2. DAKOTA Wichrowe zauroczenie, ur.08.03.2001, maść szara pręgowana

Ojciec: Karn's Maximillian (Oelmuhle)

Matka: Axa (Wichrowe Zauroczenie)

Ryc.33. Dakota Wichrowe Zauroczenie (fot.M.Kaczkowska).

Tytuły:

- Interchampion
- MŁ. Ch. Pl
- Ch. Pl
- 4 x CACIB
- Najpiękniejszy Pies Podlasia 2003
- Ch. Łotwy
- Zwycięzca Klubu 2003

3. BIRMA SALUTARIS, ur.03.10.2003, maść ruda pręgowana

Ojciec: XACT v.d. Oelmuhle

Matka: Rozlein Rot v.d.Oelmuhle

Ryc.34. Birma Salutaris (fot.M.Kaczowska).

Tytuły:

- Młodzieżowy Champion Polski
- CACIB
- Zwyc. Młodzieży
- CWC
- NSwR

4. CARINA SALUTARIS, ur.18.12.2004

Ojciec: Winfried v.d.Oelmuhle

Matka: Rozelin Rot v.d.Oelmuhle

Ryc.35. Carina Salutaris (fot.M.Kaczowska).

Tytuły:

- Młodzieżowy Zwycięzca Polski 2005
- Młodzieżowy Zwycięzca Klubu 2005
- Best of Junior
- 3 BIS Junior Poznań 2005

Psy:

1. BOSFOR SALUTARIS, ur.03.10.2003, maść ruda pręgowana

Ojciec: Xact v.d. Oelmuhle

Matka: Rozelin Rot v.d.Oelmuhle

Ryc.36. Bosfor Salutaris (fot.M.Kaczowska).

Tytuły:

- Champion Polski
- Zwycięzca Polski 2005
- Młodzieżowy Champion Polski
- V-ce Zwycięzca Europy 2005
- 3 x CACIB
- 6 x Res. CACIB
- 7 x CWC
- 3 x CAC
- Best of Junior
- 4 x Zwycięzca Młodzieży
- 2 x BOB

2. RUFUS SALUTARIS, ur.26.02.2004, maść srebrna

Ojciec: Erinwoodue Enrique

Matka: Dakota (Wichrowe Zauroczenie)

Ryc.37. Rufus Salutaris (fot.M.Kaczowska).

Tytuły:

- Młodzieżowy Champion Polski
- CACIB
- R. CACIB
- 3 x BOB
- Best of Junior
- 2 BOG

3. RODOS SALUTARIS, ur.26.02.2004, maść ruda pręgowana

Ojciec: Erinwoodue Enrique

Matka: Dakota (Wichrowe Zauroczenie)

Ryc.38. Rodos Salutaris (fot.M.Kaczkowska).

Tytuły:

- Młodzieżowy Champion Polski
- 3 x Zwyc. Młodzieży
- 2 x CWC

Mioty:

1. miot „A”, ur.02.07.2002
Sagittarius Illuminati - Roslein Rot v.Oelmuhle
4 szczeniata
2. miot „B”, ur.03.10.2003
Erinwood X'Tact v.Oelmuhle - Roslein Rot v.Oelmuhle
15 szczeniąt
3. miot „R”, ur.22.06.2004
Erinwood Enrique at Berwyck - Dakota Wichrowe Zauroczenie
10 szczeniąt
4. miot „C”, ur.18.12.2004
WINFRIED v.Oelmuhle - ROSLEIN ROTv.Oelmuhle
10 szczeniąt
5. miot „S”, ur.28.06.2005
Bosfor Salutaris - Dakota Wichrowe Zauroczenie
11 szczeniąt

6. miot „T”, ur. 17.06.2006
DAKOTA Wichrowe Zauroczenie - ERINWOOD RUSHMORE
9 szczeniąt
7. miot „D”, ur. 09.09.2007
Fortune Race Iron - Carina Salutaris
9 szczeniąt

Hodowla „Festina”

Właściciel: Hanna Woźna-Gil i Przemek Gil

Adres: Stare Bojanowo, ul. Szkolna 30, 64-030 Śmigiel

Pierwszym wilczarzem w tej hodowli była suka Pocahontas Wind Composition. Pojawiła się w ośrodku w 1996 roku. Pochodziła z polskiej hodowli. Później właściciele zaczęli importować psy przede wszystkim z Rosji, a także z Holandii i Niemiec. W hodowli kładziony jest nacisk głównie na wystawianie psów na wszelkiego rodzaju pokazach. Mniejszą rolę odgrywa odchów szczeniąt. Oprócz wilczarzy właściciele posiadają także Deerhounds, oraz reproduktora rasy chart polski i suczkę rasy beagle.

W ośrodku znajdują się aktualnie 4 wilczarze. Są to 3 suki i 1 pies. Od początku istnienia hodowli uzyskano 5 miotów od 2 różnych suk. Łącznie we wszystkich latach urodziło się 36 szczeniąt.

Tabela 10. Liczba uzyskanych miotów oraz szczeniąt w poszczególnych latach.

Rok	2005	2006	2007	2008
Liczba miotów	1	2	1	1
Liczba szczeniąt	4	10	11	11

Suki:

1. RAMONA Iz Volshebneho Lesa, ur. 14.05.2007, maść szara
Ojciec: Wolfhause (Master Copy)
Matka: Pavlinka Iz Volshebneho Lesa
importowana z Rosji

Ryc.39. Ramona Iz Volshebnego Lesa (fot.H.Woźna-Gil).

Tytuły:

- Champion Polski
- Champion Łotwy
- Champion Litwy
- Młodzieżowy Champion Polski
- Zwycięzca Klubu Łotwy BOS 2004
- Zwycięzca Klubu Polski BOB, BIS III 2004
- Zwycięstwo Klubu Polski 2005 BOB

2. ULA Iz Volshebnego Lesa, ur. 08.03.2003, maść pszeniczna pręgowana

Ojciec: Pitlochry's (Website)

Matka: Pavlinka Iz Volshebnego Lesa

Importowana z Rosji.

Ryc.40. Ula Iz Volshebnego Lesa (fot.H.Woźna-Gil).

Tytuły:

- Champion Polski i Litwy

3. GEISHA Festina, ur. 12.04.2006, maść szara pręgowana

Ojciec: Iceman v.d.Oelmuhle

Matka: Ramona Iz volshebneho Lesa

Ryc.41. Geisha Festina (fot.H.Woźna-Gil).

Tytuły:

- Młodzieżowy Champion Polski
- Champion Polski
- Champion Słowenii
- Champion Rosji RFK

Psy:

1. PITLOCHRY'S VINCENT, ur.09.06.2004, maść ruda pręgowana

Ojciec: Pitlochry's King Kevin

Matka: Ardna

Ryc.42. Pitlochry's Vincent (fot.H.Woźna-Gil).

Tytuły:

- Ch.Pl.
- Zwycięzca Wystawy Championów Leszno 2008

Mioty:

1. miot „E” ur.29.04.2005
Ramona Iz Volshebnego Lesa – Calcara Easca
4 szczenięta
2. miot „F” ur.14.02.2006
Ula Iz Volshebnego Lesa - Iceman v.d.Oelmuhle
7 szczeniąt
3. miot „G” ur.12.04.2006
Ramona Iz Volshebnego Lesa - Iceman v.d.Oelmuhle
3 szczenięta
4. miot „I” ur.10.03.2007
ULA Iz Volshebnego Lesa – Pitlochry’s Vincent
11 szczeniąt
5. miot „J” ur.12.03.2008
Ula Iz Volshebnego Lesa – Pitlochry’s Vincent
11 szczeniąt

7. Podsumowanie i wnioski.

1. Wilczarz irlandzki nie jest w Polsce rasą popularną. Wynika to przede wszystkim z nieznamomości rasy i obaw przed posiadaniem tak ogromnego psa. Zainteresowanie rasą rośnie, ale bardzo powoli.
2. Historia rasy w Polsce jest stosunkowo krótka. Pierwszy miot urodził się w Polsce w 1978 r., natomiast pierwsza hodowla, Sagittarius powstała w roku 1980.
3. W Polsce jest zarejestrowanych 18 hodowli. Znajdują się one tylko w 6 województwach: małopolskim, mazowieckim, podlaskim, pomorskim, świętokrzyskim i wielkopolskim. Wybitnie wpływową i wyróżniającą się jest hodowla „Sagittarius”. Poza nią istnieją jeszcze 3 liczące się w Polsce hodowle: „Salutaris”, „Wichrowe Zauroczenie” i „Festina”.
4. Prawie wszystkie hodowle posiadają oprócz wilczarzy także psy innych ras.
5. Obszarami najbardziej sprzyjającymi hodowli są tereny wiejskie. Wynika to z faktu, że wilczarze potrzebują dużo ruchu i przestrzeni. Wielu hodowców wyprowadziło się z miasta ze względu na chęć posiadania wilczarzy.
6. Obecnie w hodowlach znajduje się maksymalnie 7 wilczarzy. Wynika to z rozmiarów osobników tej rasy.
7. W miotach wilczarza irlandzkiego rodzi się średnio 6-7 szceniąt, czyli są to mioty dosyć liczne. Największy miot w Polsce liczył 15 szceniąt, najmniejszy 1 szcenię.
8. Najwięcej miotów (53) uzyskano w hodowli „Sagittarius”.
9. Kojenie osobników opiera się przede wszystkim na zdrowiu i długowieczności psów, gdyż wilczarz irlandzki jest rasą krótkożyjącą.
10. Najczęściej występującym umaszczeniem wilczarzy w polskich hodowlach jest umaszczenie pręgowane.
11. Większość hodowców wybrała tę rasę przede wszystkim ze względu na cechy charakteru (łagodny, przyjazny, towarzyski), a także ze względu na eksterier.
12. Populacja wilczarza irlandzkiego w Polsce rośnie, jednak nie są to wyraźne zmiany. Sukcesywnie wzrasta liczba miotów odchowywanych rocznie w kraju. Nadal jednak liczba ośrodków hodowli zajmujących się wilczarzem irlandzkim jest niewielka.

9. Załącznik

Uniwersytet Przyrodniczy
im. A. Cieszkowskiego
w Poznaniu
Wydział: Hodowla i Biologia Zwierząt
Kierunek: Zootechnika
Specjalność: Hodowla Zwierząt

ANKIETA

Szanowni Państwo!

Nazywam się Anna Ślusarska. Jestem studentką piątego roku kierunku Zootechnika, specjalności Hodowla Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Zwracam się z uprzejmą prośbą o wypełnienie poniższej ankiety, której wyniki pomogą mi w realizacji pracy magisterskiej na temat: „Wilczarz irlandzki w Polsce – charakterystyka rasy oraz ośrodki hodowli”
Będę bardzo wdzięczna za okazaną pomoc.

Proszę wstawić znak „X” w kratce obok wybranej odpowiedzi.

1. Od ilu lat posiadacie Państwo psa/psy?

☐	1 - 3
☐	4 – 10
☐	> 10

2. Od ilu lat zajmujecie się Państwo hodowlą Wilczarza irlandzkiego?

☐	1- 3
☐	4 – 10
☐	> 10

3. Czy posiadają Państwo aktualnie także psy innych ras?

☐	tak
--------------------------	-----

jakiej rasy?	ile osobników?

☐	nie
--------------------------	-----

4. Ile psów rasy Wilczarz irlandzki posiadają Państwo w tej chwili?

☐	1
☐	2
☐	> 2 (ile?)

5. Skąd trafił do Państwa pierwszy pies rasy Wilczarz irlandzki?

A

☐	z Polski
☐	z innego kraju (jakiego?)

B

☐	hodowla
☐	inny właściciel
☐	inne (jakie?)

6. Płeć:

☐	suczka
☐	pies

7. Czy pies posiadał rodowód?

☐	tak
☐	nie

8. W jakim wieku był pies gdy trafił do Państwa?

☐	6 – 8 tyg.
☐	9 tyg. – 12 m-cy.
☐	1 – 2 lat
☐	starszy

9. Dlaczego wybrali Państwo tę rasę?

.....

10. Jakie są stosunki psów z innymi zwierzętami?

	liczba psów
☐ złe	
☐ średnie	
☐ dobre	
☐ bardzo dobre	

11. Czy psy są agresywne w stosunku do innych zwierząt?

	liczba psów
☐ nie	
☐ raczej nie	
☐ raczej tak	
☐ tak	

12. Czy psy są agresywne w stosunku do członków rodziny właścicieli?

liczba psów	
nie	
raczej nie	
raczej tak	
tak	

13. Czy psy są agresywne w stosunku do innych ludzi?

liczba psów	
nie	
raczej nie	
raczej tak	
tak	

14. Czy psy są agresywne w stosunku do dzieci?

liczba psów	
nie	
raczej nie	
raczej tak	
tak	

15. Jaka jest przeważająca cecha temperamentu psów?

liczba psów	
bojaźliwy	
spokojny	
przyjazny	
pewny siebie	
agresywny	

16. Jakie umaszczenie mają Państwa psy?

liczba psów	
szare	
pręgowane	
czerwone	
czarne	
czysto białe	
płowe	

17. Czy psy uczestniczyły a jakichś pokazach lub na wystawach?

A. krajowych

☐	tak
--------------------------	-----

na jakich?	imię psa	osiągnięcia

☐	nie
--------------------------	-----

B. zagranicznych

☐	tak
--------------------------	-----

na jakich?	imię psa	osiągnięcia

☐	nie
--------------------------	-----

18. Dla jakiej grupy ludzi poleciliby Państwo wilezarza irlandzkiego? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

☐	młode samotne osoby
☐	młode małżeństwa
☐	rodziny z małymi dziećmi
☐	rodziny z nastoletnimi dziećmi
☐	osoby starsze

Część ankiety dotycząca suki:

1. Wiek suki :

liczba:

< 3 lata	
4 – 6 lat	
7 – 9 lat	
> 10 lat	

2. Liczba szczeniąt w miotach (proszę wymienić wielkość wszystkich miotów) :

.....

3. Liczba uzyskanych miotów od jednej suki (proszę wymienić) :

.....

4. Czy uzyskane szczenięta otrzymały rodowód?

liczba:

tak	
nie	

5. Czy wszystkie szczenięta zostały odchowane?

liczba:

tak	
nie	

powody upadków:

.....
.....
.....

6. Najmniejszy i największy miot:

	liczba szczeniąt	wiek suki	rok
najmniejszy miot			
największy miot			

7. Gdzie trafiły uzyskane szczenięta?

liczba:

zostały w hodowli	
do pojedynczego właściciela	
do polskiej hodowli	
do zagranicznej hodowli	

Część ankiety dotycząca psa:

1. Wiek psa:

liczba:

< 3 lata	
4 – 6 lat	
7 – 9 lat	
> 10 lat	

2. Ile psów znajduje się w Państwa hodowli?

	1 – 2
	3 – 4
	5 – 6
	.> 6

3. Ile psów jest wykorzystywanych w reprodukcji?

	1 – 2
	3 – 4
	5 – 6
	.> 6

4. Ile miotów uzyskano po poszczególnych reproduktorach? (proszę wymienić)

.....

Bardzo dziękuję za udzielenie wyczerpujących odpowiedzi.

Dane właściciela/właścicielki:

1. Płeć:

	kobieta
	mężczyzna

2. Wiek:

	18 – 30 lat
	31 – 45 lat
	46 – 60 lat
	> 60 lat

3. Miejsce zamieszkania:

A

	wieś
	miasto do 50 tys. Mieszkańców
	miasto 51 – 100 tys. Mieszkańców
	miasto powyżej 100 tys. mieszkańców

B

	mieszkanie w bloku/kamienicy
	dom z ogrodem
	inne (jakie?)